

NO LUUKA YOTTINIRI LINJIILA ON NON

Hunorde

¹ Bay woodiino yimbe duudube, nangannoobe wallifagol fillayeeji fii piiji feyyunoodi hakkunde men, ² wano bee tawanoobe gila ka fudfoode yottinirnoo non e men, ben seeditorbe gite mun, wonti kurkantoobe daaluyee on, ³ min kadi mi taw no hawranimmi, yo Tawaafilu teddufo, tip-pude e koo ko mi tefi, mi fensiti gila ka fudfoode, weebitirangol on d'un bindudi rewruudi, ⁴ fii no andiron pellital wongal ngal e nder dii janndeeji di jannadon.

Fii Feppinannde Jibineede Yaayaa

⁵ Fewndo *Heroodu laaminoo diiwal *Yahuuda ngal, wooduno *yottinoowo sadaka wi'eteedo Zakariyaa'u jeyaado e mojobere oo wi'eteedo Abiyya. Sonna makko ko e lejol *Haaruuna jeyaa, on no wi'ee Elisabaatu. ⁶ Be didoo non ko be feewube yeeso Alla, awa kadi hibe jokkunoo yamirooje e sariyaaji Joomiraado on e baawo feloore. ⁷ Kono tawi be maraa bidfo, bay hari Elisabaatu wonaa jiidotoodo, awa kadi mo kala e mabbe nawyii.

⁸ Tawi non e nder ko kanko Zakariyaa'u o gollaynoo golle yottingol sadakaaji ka Alla, d'un ko fewndo ko mojobere makko nden ardinaa yottingol sadakaaji, ⁹ o todforano urba tippude e naamuuji mabbe kambe yottinoobe sadaka

ben naatugol ka nder juulirde Joomiraado on, fii ittugol sadaka urngallooji sunneteedi. ¹⁰ Fewndo on saa'i ittugol sadaka urngallooji, tawi jamaa on fow no juula ka yaasi.

¹¹ Ko fewndo on saa'i malaa'ikaajo Joomiraado on feepani mo, no darii ka jaamo ittirde sadaka urngallooji. ¹² Bay Zakariyaa'u yi'ii on malaa'ikaajo, o d'enyii, o huli. ¹³ Kono malaa'ikaajo on wi'i mo: «Wota a hulu, yo Zakariyaa'u, ko fii toraare maa nden jabaama. Sonna maa Elisabaatu jibinante boobo gorko, a innay on Yaayaa. ¹⁴ O wonane welo-welo e weltaare, awa kadi yimbe buy weltoray jibinegol makko, ¹⁵ sabu o wonay aaden mawdo yeeso Joomiraado on. O yaroytaa njaram mandilinyafan e kala ko caakinta. *Ruuhu Seniido on wonoyay e makko gila ka teege yumma makko, ¹⁶ awa kadi o artiroyay *Banii-Isra'ilayankeebe buy e laawol Joomiraado on, on Alla mabbe. ¹⁷ O yaaray yeeso Joomiraado on e nder ruuhu e doole wa Iliiya, fii no o artira berde baabiraabe e telen-ma bibbe mun, o artira murtube ben e telen-ma faamu feewube ben, e fii no o ebbirana Joomiraado on jamaa hebulaniido mo.»

¹⁸ Zakariyaa'u wi'i malaa'ikaajo on: «Ko honno d'un henirantammi? Ko fii mi nawyii, awa beyngu an kadi wonii nayeejo.»

¹⁹ Malaa'ikaajo on jaabii mo: «Ko min woni Jibriilu, darotoodo takko Allaahu on. Ko mi imminaado fii yewtugol ma, humpite oo kibaaru moyyo. ²⁰ Jooni, a mbobiday, a waawataa wowlude d'oo e d'un laataade, sabu a hoolaaki d'ii kongudi an laatoytoodi e saa'i happaado on.»

²¹ Tawi non jamaa on no habbii Zakariyaa'u, hibe jibii ko hondfun neebini mo ka nder *juulirde mawnde ton. ²² Bay o yaltii, o waawaali be yewtude hay fus. Be ndaari, be tawi o feppinanaama ka nder juulirde mawnde ton. O woni e ebbirangol be juude, o lutti mbobidude.

²³ Bay palaade makko yottingol sadakaaji den timmii, o yiltitii ka suudu makko. ²⁴ Bay feyyii e dun, sonna makko Elisabaatu yetti reedu. O suuditii e nder lebbi jowi, himo wi'a:

²⁵ «E hino ko Joomiraado on waɗanimmi kon,
o yeyyitike lan jooni,
o ittanii lan kaa hersa
ka mi wondunoo e hakkunde bee
yimbe.»

Fii Feppinannde Jibineede Iisaa

²⁶ Ka lewru jeegaburu, Allaahu on nuli oo malaa'ikaajo wi'eteedo Jibriilu e ndee saare Naasirata jeyaande e ngal diiwal Jaliilu ²⁷ haa e oo jiwo wi'eteedo Mariyama, mo gorko wi'eteedo Yuusufu jeyaado e bolondaa Daawuuda yami.

²⁸ Malaa'ikaajo on naati ka on jiwo, wi'i: «Mi salminii ma, an oo yedfaado sulfu. Joomiraado on no wondi e maa.»

²⁹ Ngol kongol jibi mo, o miiijii ko hondfun e salminaango nii. ³⁰ Malaa'ikaajo on wi'i mo: «Wota a hulu yo Mariyama, sabu a hebbii sulfu immorde ka Allaahu on. ³¹ Awa a yettay reedu, jibinaa boobo gorko, innoyaa mo Iisaa. ³² O wonay mawdo, o noddiree Gedal Jom Bural on. Allaahu Joomiraado on jonnoyay mo jullere laamu maama makko Daawuuda nden. ³³ O

laamoyto suudu Yaaquuba ndun haa poomaa, awa kadi laamu makko ngun lannataa.»

³⁴ Mariyama wi'i malaa'ikaajo on: «E ko honno d'un laatorta, bay mi andaali gorko?»

³⁵ Malaa'ikaajo on jaabii mo, wi'i: «Ruuhu Seniido on aray e maa, bawgal Jom Bural on duwirte^a dowdi mun ndin. Ko d'un si boobo *seniido heboyteedo on noddroyte *Biddo Alla.

³⁶ Jooni non, Elisabaatu oo musiddo maa ko sowiido, o sowike kanko kadi e nder nayeewu makko boobo gorko. On wi'anoodo jiidotaako no e nder lewru jeegafuru mun ³⁷ sabu alaa ko Allaahu on ronki.»

³⁸ Onsay Mariyama wi'i: «Min ko mi kordfo Joomiraado on. Yo woniranan wano wiirudon non.» Onsay malaa'ikaajo on yahi.

Fii no Mariyama Humpitoroyi Elisabaatu

³⁹ E nder den balde don, Mariyama immii no hepni yahugol e saare goo ka hoore pelle e nder ndii leydi bolondaa Yahuuda. ⁴⁰ O naati ka suudu Zakariyaa'u, o salmini Elisabaatu. ⁴¹ No Elisabaatu nanirnoo salminaango Mariyama ngon, biddo makko on memminii ka nder reedu makko, kanko Elisabaatu o heewi Ruuhu Seniido on, ⁴² o ewnii ko tiidfi, o wi'i: «An ko a barkinaado e hakkunde rewbe ben, awa kadi biddo mo saawudaa on ko barkinaado! ⁴³ E ko honno mi newniranaa yo yumma Koohojo an on seeno ka an. ⁴⁴ No hito salminaango maa ngon naatirnoo ka noppi an, boobo mo mi saawi on memminii weltaare ka reedu an.

^a **1:35** 1.35 Maa: «duhirte».

45 On hooliido ko Joomiraado on fodi d'un kon ko laatotoofun, haray ko malaado!»

Beytol Mariyama ngol

46 Onsay Mariyama wi'i:

«Wonkii an kin no manta Joomiraado on.

47 Ruuhu an on no weltanii Allaahu on,
on Dandoowo lan,

48 bay o liiyii giide makko den e ndee lo'ere an
min oo kordo makko.

Ko d'un wadi, gila hande kala jamaanu
aroyayngu

wi'oyay ko mi barkinaado,

49 bay Jom Bawgal on wadani lan piiji mawnudi,
innde makko nden ko hormorteende.

50 Awa kadi yurmeende makko nden no layude
e hoore ben huloobe mo,
gila e jamaanu hebi e jamaanu.

51 O golliri doole jungo makko ngon golle mawde.
O saakiti ben wadube e berde mun miijooji
townitaare.

52 O jippini ben marbe doole ka julle mun laamu.
O towni lo'ube ben.

53 O harniri weelaabe ben piiji moyyi.
O radii aldube ben juude mehe.

54 O faabii *Isra'iila'en, ben jiyaabe makko.
O anditi fii yurmeende makko nden,

55 wano o fodirnoo maamaabe men ben
e Ibraahiima e jurriya mun on non haa
poomaa.»

56 Mariyama wondi fon e Elisabaatu e nder lebbi
tati. Onsay o yilitii ka makko.

Fii Jibineede Yaayaa

⁵⁷ Bay hewtii ka Elisabaatu jibinta, o jibini boobo gorko. ⁵⁸ No kawtalbe makko ben e sibbe makko ben humpitornoo nden yurmeende nde Joomiraado on yedi mo, be weltodi e makko.

⁵⁹ Ka jallal jeetatabal, be ari *sunningol boobo on, be faalaa mo innitirde ben makko Zakariyaa'u. ⁶⁰ Kono yumma makko yetti haala kan, wi'i: «Oo'o, ko Yaayaa o inetee!»

⁶¹ Be wi'i mo: «Hay gooto e musibbe maa ben innaaka nden innde don!»

⁶² Be landori ben boobo on ebbirangol mo juude fii andugol ko honno o innata boobo on.

⁶³ Zakariyaa'u torii alluwal, o windi don: «Ko Yaayaa o inetee.» Onsay be fow be njaldi.

⁶⁴ Don kisan, o hetti hunduko makko kon e denngal makko ngal, o wowli, o jarni Alla.

⁶⁵ Onsay yimbe kawtal ngal fow huli, awa kadi kodooli wondi ka hoore pelle Yahuuda din fow hollondiri fii kon ko wadi don. ⁶⁶ Kala nanudo dun miiyii e bernde mun, wi'i: «Ko hondun oo boobo laatotoo?» Tawi bawgal Joomiraado on no wondi e makko.

Beytol Zakariyaa'u ngol

⁶⁷ Bay Zakariyaa'u ben boobo on heewii Ruuhu Seniido on, o woni e haalugol ko o longinaa, o wi'i:

⁶⁸ «Mantoore wonanii Joomiraado on, on Alla Isra'iila'en,
e nder ko o faabii o sotti jamaa makko on kon.

⁶⁹ O yedii en Dandoowo mawdo e nder nduu suudu Daawuuda, on jiyaado makko

- 70 wano o daalirnoo e kundule annabaabe makko
laabube ben
gila e duubi feyyunoodi,
71 hisingol en e juude aybe men e kala arube en.
72 Ko nii o yedirnoo maamiraabe men ben
yurmeende,
o anditi *ahadi makko seniindi ndin,
73 dfun ko woondoore nde o woondannoo ben
men Ibraahiima nden
74 fii jatingol en e juude aybe men ben
e newnangol en rewugol mo e baawo kulol
75 e nder laabal e peewal yeeso makko,
e nder ngurndan men dfan fow.
76 An-le oo boobo, a innete annabaajo Alla Jom
Bural on,
sabu a hikkanto Joomiraado on yeeso
fii moyyinandol mo laawi makko dfin,
77 fii no o andinira jamaa makko on wonde
ko yaafuyee junuubaaji mabbe dfin o yedirta
be kisiyee,
78 ko fii Alla men on ko heewudo yurmeende,
dfun ko nden nde o imminirani en ndaygu
immorde ka dow
79 fii ndayginangol wonbe ka niwre ben
e ben joodiibe ka drowdi mayde
e fii ardagol en e laawol buttu.»
80 Paykun kun njandi, ruuhu makko on kadi tiidi.
Ko ka wulaa o daakinoo haa jande o feepannoo
*Banii-Isra'iila'en.

2

Fii Jibineede Iisaa
(Mat. 1.18-25)

¹ E nder ñen balde ñon Awgustu lando mawño Roomu on yamiri winditagol laamateeri makko ndin fow. ² Fewndo nden winditannde aranere, hari ko Kiriniyyu woni ko halfinaa ardagol leydi Sirii ndin. ³ Mo kala winditorayno ka saare mun.

⁴ Yuusufu kapun kadi iwri ka diiwal Jaliilu e ndee saare Naasirata fii yahugol ka diiwal Yahuuda, ka saare Daawuuda wi'eteende Bayti-Lahiimi, ñay hari ko o jeyaado e nder beynguure Daawuuda nden, awa kadi ko e ndun suudu o jeyaa, ⁵ fi no o winditodira e Mariyama on yamaado makko, tawi on ko sowiido. ⁶ Fewndo ñe wonnoo ñon, saa'i ka Mariyama jibinta hewti. ⁷ O firtii dikkuru makko ndun. O buumi mo e wudere, o wallini e nder kunnawal jamminirgal daabeeji, ñay hari ñe heñaali werde ka suudu hoñbe.

Fii Hakkunde Malaa'ikaabe ñen e Ngay-naakoobe ñen

⁸ Tawi e on jemma, no woodunoo e ngal diiwal ñon ngaynaakoobe daakinoobe fii aynugol gureeli mun ñin. ⁹ Malaa'ikaajo Joomiraado on feepani ñe, annoora Joomiraado on jalbini nokkuure ka ñe woni ñon. Ñe huli fota. ¹⁰ Kono malaa'ikaajo on wi'i ñe: «Wota on hulu, sabu mido feppinande on Kibaaru Moyyo mo welo-welo moolanaango wonanayngo jamaa on fow. ¹¹ Hande e ndee saare Daawuuda, on ñananaama ton Dandoowo, on-le ko *Almasiihu on, ko kanko woni Joomi on. ¹² Awa seedee mun, on taway boobo penu no buumaa e nder wudere, wallinaa e nder kunnawal.»

13 No o gaynirnoo wowlude d'un, don kisan konu malaa'ikaabe moolanaangu tawti malaa'ikaajo on, no manta Allaahu on, hibe wi'a:

14 «Mangural wonanii Allaahu on ka kammu, buttu wonii e oo aduna, hakkunde ben be o wadani sulfu makko on!»

15 Bay malaa'ikaabe ben yentii, ngaynaakoobe ben wi'indiri: «Mahen Bayti-Lahiimi ndaaroyen ko wadi ton kon, d'un ko koo ko Joomiraado on andini en fii mun!»

16 Be yahi heja, be tawoyi Mariyama e Yu-usufu ton, tawi boobo penu on kadi no wallinaa ka nder kunnawal. 17 Bay be yi'ii mo, be fillitii ko be wowlananoo kon fii on boobo. 18 Kala nanunoo be ko ben ngaynaakoobe yewtaynoo kon wontiri d'un jalaw. 19 Mariyama mari d'un fow ka bernde mun, maanditii fii miijitagol. 20 Ontuma ngaynaakoobe ben yiltitii, hibe manta mawnina Allaahu on fii kala ko be nanunoo e ko be yi'i wano be wowlirananoo non tigi.

21 Bay balde jeetati den timmii, o sunni-naa o innaa Iisaa, innde nde malaa'ikaajo on todfaninoo boobo on nden ado neene makko saawude mo.

Fii no Iisaa Weebitiraa Yeeso Joomiraado on

22 Bay jalaade fii labbinagol mabbe ngol timmii, wano Sariya Muusaa on wiirunoo non, be nabi boobo on *Yerusalaam fii weebitangol mo Joomiraado on, 23 (wano windori non ka Sariya Joomiraado on: «Kala boobo gorko afo on

ka neene mun ko Joomiraado on jeyi.»),^{b 24} e fii ittugol sadaka legetereeji dīdī maa gabooji kecci dīdī wano wiiranoo non ka Sariya Joomiraado on.

²⁵ Tawi no woodunoo Yerusalaam gorko wi'teedo Sim'uunu. On ko feewudo e kadi ko rewoowo Joomiraado on. Himo tijjaninoo *Isra'iila'en on Dandoowo, tawi kadi *Ruuhu Seniido on no e hoore makko. ²⁶ Ruuhu Seniido on feppinanno mo wonde o maayataa ado o yi'uude Almasiihu Joomiraado on. ²⁷ Ruuhu Seniido on ardii mo haa ka *juulirde mawnde. Fewndo ko mawbe paykun kun addata kun, dūn ko Iisaa, fii laatinangol kun aadaaji maɓbe tippude e Sariya Muusaa on, ²⁸ kanko Sim'uunu o tambii paykun kun ka juude makko, o jarni Alla, o wi'i:

²⁹ «Jooni non, yaa an Joomiraado,
a accay jiyaado maa on maaya e nder buttu
wano daalirannodaa mo non,

³⁰ sabu mi yi'irii gite an den kisiyee iwruɗo e
maa on,

³¹ mo moyyindaa yeeso jamaaji dīn fow,

³² dūn-le ko ndaygu hentinanayngu leyyi aduna
on fow

e darja wonanayɗo jamaa maa *Isra'iila on.»

³³ Ben makko e yumma makko ŋaldī fii ko wowlanoo fii makko kon. ³⁴ Sim'uunu du'anii be, wi'i Mariyama neene paykun kun: «Awa kun paykun wonoyay fii libugol wɓɓe, banta beya e nder leydi Isra'iila ndin e fii wonugol maande

b 2:23 2.23 Maa:«Kala boobo gorko afo on ka neene mun noddroyte laabuɗo Joomiraado on.» Egg. 13.2, 13.12 e Lew. 12.6

nde yimbe ben yeddata, ³⁵ e fii no miijooji berde buy feepira. An kadi a hebay nguli bernde wa tufiraande kaafa.»

³⁶ Tawi no woodunoo don kadi debbo haaloowo ko Alla longini don wi'eteedo Hannatu, on ko gefal Fanu'ila, jeyaado e bolondaa Asiira, duubindo fota. On ko yeru duubi jeedifi wondunoo e moodi mun gila curbayaagal makko. ³⁷ Ontuma o heynii haa o hefi duubi cappande jeetati e nay. E nder don kadi, o iwataano ka juulirde mawnde, himo duuminoo ton e rewugol Alla, hoora, toroo jemma e jalorma. ³⁸ On debbo hewti e on saa'i tigi, himo jarna Alla, himo wowlana kala tijjinoodo hisineede ndee saare Yerusalaam fii kun paykun.

³⁹ Bay Yuusufu e Mariyama wafii ko Sariya Joomiraado on yamiri kon fow, be yiltitii ka saare mabbe Naasirata, don ko e nder Jaliilu. ⁴⁰ Tawi paykun kun no njandude tun tiida e nder ko kun heewata faamu kon. Awa kadi sulfu Alla on no e hoore makkun.

Fii Iisaa Paykun ka Juulirde Mawnde

⁴¹ Tawi mawbe Iisaa ben yahayno hitaande kala Yerusalaam fii *Juldeere Yawtaneede nden^c.

⁴² Bay kun hefii duubi sappoo e difi, be yaadi e makkun e nden juldeere wano woowiri non.

⁴³ Bay juldeere nden feyyii, mawbe paykun kun hooti, kono kapun paykun kun, don ko Iisaa, luttiti Yerusalaam, tawi mawbe makkun ben andaali. ⁴⁴ Bay hibe sikka paykun kun no wondi e be be ardunoo ben, be yahi yeru pallal.

^c 2:41 2.41 Egg. 12

Onsay be woni e dabbitugol kun e hakkunde sibbe maɓbe ben e andindiraabe maɓbe ben. ⁴⁵ Bay be yiitaali kun, be yiltitii Yerusalaam fii dabbitoygol kun. ⁴⁶ Balde tati baawo ɗun, be tawoyi kun ka juulirde mawnde, hikun joodii hakkunde karamokoobe ben, hedıtii be, e kadi hikun landotonoo be lande. ⁴⁷ Nanunooɓe hikun yewta ben fow ɗalɗi sabu hakkille makkun ɗen e ko kun jaabotonoo kon.

⁴⁸ Bay mawbe makkun ben yi'ii kun, be ɗalɗi, neene makkun wi'i kun: «Boobo an, ko hondun wafandaa men ɗun? E hino ɗun fow min e ben maa meden dabbitude ma e nder sokola!»

⁴⁹ Kun wi'i be: «Ko fii hondun dabbitirton mi? Hari on andaa mido haani wonude ka suudu Ben an?» ⁵⁰ Kono kambe be faamaali ngol kongol ngol kun haalani be.

⁵¹ Ontuma kun yiltodi e maɓbe Naasirata, kun yankinani be. Neene makkun mari ɗin piiji fow ka bernde mun maanditii. ⁵² Tawi kun paykun, ɗun ko Iisaa, no mawnude tun, faamu makko on kadi ko yeeso tun woni jaarude, himo beydoo tun welude Allaahu on e yimbe ben.

3

Fii Waaju Yaayaa ngun

(Mat. 3.1-12; Mrk. 1.1-8; Yhn. 1.19-28)

¹ Ka laamu Tibariiyu hebi duubi sappoo e jowi ɗon, ɗun ko lando mawɗo Roomu on, fewndo onsay hari ko Pilaatu Pontii woni lando diiwal Yahuuda ngal, tawi ko *Heroodu laamii diiwal Jaliilu ngal, tawi ko Filiipu mijjiraawo makko on kadi laamii dee leyde doo, ɗun ko Ituuriya e Taraahuuniti, tawi ko Lisaaniyu laamii diiwal

Abiliya ngal, ² fewndo Hannaana e Qayaafa wonnoo *yottinoobe mawbe sadaka, Allaahu on daalanno Yaayaa mo Zakariyaa'u ka wulaa. ³ Onsay Yaayaa yahi daande Yurdayniwol fow himo waajoo yimbe ben yo be aru be *lootee maande tuubuubuyee fii yo junuubaaji mabbe din yaafe ⁴ wano windori non ka deftere fii dii kongudii annabi *Isaaya:

«Kaa hawa ko hawa ewnotoодо ka wulaa, wi'a:

Moyyinee laawol Joomiraado on,
fewnon juri makko din.

⁵ Ayde den fow uddete,
pelle njane e tosooke den fow joltinee.

Date boyliide den fewnee,
laawi kaanudii din newdinee.

⁶ Kala ned'danke yi'ay kisiyee iwruдо ka Alla on.»^d

⁷ O wi'ayno din jamaaji araydi e makko fii *lootegol maande tuubuubuyee: «Ko onon yo iwdi kuura! Ko hombo tindini on dogugol tikkere aroyaynde nden? ⁸ Awa yo kuude mon den hollu wonde on tuubii. Hara on hooloraali wi'ugol wonde ko Ibraahiima woni maama mon, ko fii mi andinii on, Alla no waawi wattude dee kaaye doo bibbe Ibraahiima. ⁹ Toode teenirde nden no waalii ka binde ledde. Kala leggal ngal rimataa bibbe moyyube, ngal soppete, ngal bugee ka yiite!»

¹⁰ Onsay yimbe ben landii mo: «Ko hondun men wadata jooni?»

11 O jaabii be: «Kala mardo dolokkaaji dīdi yo sendodu dī e mo maraa. Kala jogiido kadi jaametee yo o warru wano non.»

12 Yantooḃe* sagalle ben ari e makko fii lootegol maande tuubuubuyee, be wi'i mo: «Karamoko, ko hondun men haani wafude?»

13 O wi'i be: «Wota on yantu toonin ko yamiradon kon.»

14 Suufaaḃe goo kadi landii mo: «Menen-le, ko hondun men haani wafude?»

O jaabii be: «Wota on jattu hay gooto kaalisi, wota on ittin hay gooto e hoore tooḃe, yo njoddi mon ndin yonu on.»

15 Tawi mo bee e maḃḃe no miijotonoo ka bernde mun si tawii wonaa Yaayaa woni *Almasiihu on, ko fii hari jamaa on no sabbinoo on. 16 Kanko Yaayaa o jaabii be, o wi'i: «Min, ko ndiyan mi woni on lootirde, kono burdo lan doole on, mo mi hewtaa hay firtugol boggi pade mun, no arude. On non ko *Ruuhu Seniido on e yiite o lootirta on. 17 Himo jogii feeteewo makko ngon ka jungo, ko o hentinira beted makko on, o mooba jaametee on ka beembal makko, o sunnira foron on yiite nge ḃaanotaako.»

18 Tawi Yaayaa no feḃḃinanaynoo jamaa on Kibaaru Moyyo wondude e waajuuji heewuḃi.

19 Kono bay Yaayaa felii *Heroodu lando diiwal ngal, sabu ko on resi sonnaajo yumma-gooto mun on kon, ḃun ko debbo wi'eteedo Heroodiia, wondude e kala bonnereeji dī o wafaynoo, 20 onsay Heroodu beyditiri ḃun hendagol Yaayaa, soka mo.

d 3:17 3.17 Maa: «gete».

Fii no Iisaa Lootiraa
(*Mat. 3.13-17; Mrk. 1.9-11*)

²¹ Fewndo ko jamaa on fow ari fii loote-gol maande tuubuubuyee, Iisaa kadi lootoraa. Fewndo ko o du'otoo, kammu ngun udditii,

²² Ruuhu Seniido on yetti mbaadi gabooru tippii e makko. Onsay hawa nanii ka kammu, no wi'a: «Ko an woni Biddo an yidaado on, mido weltormaa.»

Fii Iwdi Iisaa ndin
(*Mat. 1.1-17*)

²³ Ko Iisaa fufdii waajaade, ko wa mo duubi cappande tati. Ko o tuumanoodo wonugol gedal Yuusufu, on biddo Helii, ²⁴ mo Matsaata, mo Lewi, mo Malkii, mo Yannaa, mo Yuusufu, ²⁵ mo Mataasiyaa, mo Amuusa, mo Naahuuma, mo Haslii, mo Najji, ²⁶ mo Maasa, mo Mataasiyaa, mo Sim'ii, mo Yuusuka, mo Yahuuza, ²⁷ mo Yuuhanna, mo Reesa, mo Zarubaabila, mo Sa'alti'iila, mo Neerii, ²⁸ mo Malkii, mo Addii, mo Qusaama, mo Almudaama, mo Iiri,

²⁹ mo Yuusii, mo Aliyaasaru, mo Yuriima, mo Matsaata, mo Lewi, ³⁰ mo Sim'uunu, mo Yahuuda, mo Yuusufa, mo Yuunaana, mo Alyaqiima, ³¹ mo Malayaa, mo Maynaana, mo Mataasa, mo Naasaana, mo Daawuuda, ³² mo Yassaa'u, mo Obiida, mo Bo'aaza, mo Salmaana, mo Nahasuuna, ³³ mo Ammiina-Daaba, mo Adumiina, mo Arnii, mo Hasruunu, mo Faarisa, mo Yahuuda,

³⁴ mo Yaaquuba, mo Issaaqa, mo Ibraahiima, mo Taaraha, mo Naahuura, ³⁵ mo Seruuja, mo Ra'uwa, mo Faalaja, mo Aabira, mo Saalaha,

³⁶ mo Kiinaana, mo Arfaksaada, mo Saama, mo Nuuhu, mo Laamaka, ³⁷ mo Matuusaalaha, mo Hanuuka, mo Yaarada, mo Mahalaliila, mo Kiinaana, ³⁸ mo Anuusa, mo Siita, mo *Aadama, mo Allaahu on.

4

Fii no Ibuliisa Ndarndori Iisaa (*Mat. 4.1-11; Mrk. 1.12-13*)

¹ Iisaa iwi Yurdayniwol no heewi *Ruuhu Seniido on. Ruuhu on nawri mo ka wulaa. ² Ko ton Ibuliisa ndarndii mo fodde balde cappande nay. O paamaali hay fus e nder den balde don fow. Bawto don o weelaa.

³ Onsay Ibuliisa wi'i mo: «Si tawii ko a *Bidfo Alla, yamir ndee hayre yo nde wontu paamete.»

⁴ Iisaa jaabii mo, wi'i: «No windii wondema: <Nedfo hinaa paamete tun wuurirta.> »^e

⁵ Onsay Ibuliisa nabi mo ka buri toowude, o holli mo laamateeriiji aduna on fow yeru hinyaango yiitere. ⁶ O wi'i mo: «Mi jonnete laamu e hoore majji di fow wondude e darja majji on, bay mi jonnanooma di, awa-le mi okkay di mo mi faalanaa woo. ⁷ Si tawii a sujjanii lan, dii fow wontante.»

⁸ Iisaa jaabii mo, wi'i: «No windii wondema: <Ko Alla Joomiraado maa on sujiantaa, rewaa mo kanko tun.> »^f

⁹ Ibuliisa nawri mo kadi Yerusalaam, jodfinoyi mo ka hoore warpakere *juulirde mawnde, o wi'i mo: «Si tawii ko a Bidfo Alla, hocco don, cikkodaa ka leydi, ¹⁰ ko fii no windii wondema:

e 4:4 4.4 Yaj. 8.3 f 4:8 4.8 Yaj. 6.13

«O yamiray malaa'ikaabe makko ben fii maa, yo be reene, ¹¹ awa kadi be tamborte juude mabbe den fii wota koyngal maa ngal feggo e hayre.» »g

¹² Iisaa jaabii mo, wi'i: «No windii wondema: «Wota a ndarndo Joomiraado on, on Alla maa.» »h

¹³ Bay Ibuliisa lannii mo ndarndaade e dñi dfoo fow, o pottitii mo haa o ebba feere goo.

Fii Golle Iisaa den Jaliilu

(Mat. 4.12-17; Mrk. 1.14-15)

¹⁴ Iisaa yiltodi e bawgal Ruuhu Allaahu on ka diiwal Jaliilu. Fii makko andii e nokkeeli heedufi don ñin fow. ¹⁵ O jannayno ka juulirde mabbe. Yimbe ben fow manti mo.

¹⁶ O yahi Naasirata ka o ne'aa don. E *jalaande fowteteende nden, ñun ko asewe, o naati ka juulirde wano o woowiri non. O immii fii jangugol. ¹⁷ O jonnaa deftere annabi Isaaya nden, o udditi nde, o hawrondiri e cortewol ka ñundoo windii:

¹⁸ «Ruuhu Joomiraado on no e hoore an, sabu ko min woni Subaado on
fii feppinangol miskinbe ben Kibaaru
Moyyo on.

O nelii lan
fii hollitugol nangaabe ben hettugol hoore
mun,
hollita bumbe ben hettugol giide mun ñen,
hollita njaggaafe ben kadi hettugol hoore
mun,

19 e fii humpitugol on ndee hitaande nde Joomiraado on wadfi moyyere mun nden e mun.»ⁱ

20 Ontuma o nobbi deftere nden, o jonni nde wallitotoodo on, o jottii. Tawi yimbe ben fow ka nder juulirde no punnii mo. ²¹ Onsay o wi'i be: «Oo daaluyee mo nanirdon noppi mon din laatike hande.» ²² Fow seeditanii mo, njaldidi e din kongudfi makko moyyi di o yewtaynoo, hibe wi'a: «Wonaa bidfo Yuusufu on nii?»

²³ Iisaa wi'i be: «Midfo andi on wowlanay lan ngol tindol foo: Nawndoowo, jawndu hoore maa tigi. Kala ko men nani wadfi Kafernahuum, wafu dun kadi ka leydi maa foo.» ²⁴ O wi'i be kadi: «Mi wowlanay on haqiiqa, annabaajo hay e gooto teddinaaka ka leydi mun. ²⁵ E hino goonga ko mi woni on wowlande: E fewndo jamaanu Iliiya, hari keynguube buy no woodi e nder leydi Isra'ila. Ko fewndo onsay wonnoo duubi tati e lebbi jeegoo kammu ngun no uddii ndiyan dan tobbaali, heege tiidunge wadfi e leydi ndin fow, ²⁶ kono hari Iliiya nulaaka e hay gooto e ben keynguube, si hinaa e debbo keynguujo mo Sarfati, dun ko e nder leydi Siduuna. ²⁷ Tawi kadi e fewndo jamaanu annabi Iliyaasa, be damajan buy no leydi Isra'ila, kono hari hay gooto e mabbe sellinaaka, si hinaa oo Siriyankooji wi'eteedo Na'amaana.»

²⁸ Bay be nanii dfi kongudfi makko, wonnoobe ka nder juulirde ben fow tikki. ²⁹ Be immii, be dupiri mo ka baawo saare, be nabi mo haa ka fello ngon yellitii don fii bugagol mo ley. Tawi

ⁱ 4:19 4.19 Isa. 61.1-2

nden saare ko e falo ngon fello darnaa. ³⁰ Kono o ukkitii hakkunde mabbe, o feyyi, o yahi.

Fii no Iisaa Raɗori Jinna, Nawndiri Nabbeeli Buy

(Mrk. 1.21-28)

³¹ Iisaa yahi Kafernahuum, nden saare ko jeyaande e diiwal Jaliilu, himo janna e palaande fowteteende nden, ɗun ko aseweere nden. ³² Ko o jannaynoo kon ɗaldini jamaa on, sabu himo wowliraynoo bawgal.

³³ Tawi no ka nder juulirde ton nedɗo mo jinnawii bonngii nangi, on sonki, wi'i: ³⁴ «Hey, ko hondun faalanadaa men, an Iisaa oo jeyaado Naasirata? Hara ko mulugol men arandaa? Min mido andi ko hombo wonu-maa, ko a *Seniido mo Alla!»

³⁵ Onsay Iisaa yamiri ngii, wi'i: «Fanku, yaltaa e oo nedɗo!» Jinnawii ngin libi mo hakkunde mabbe, ngii yalti e makko, ngii barminaali mo.

³⁶ Fow ɗaldɗi, no wi'indira: «E ko hondun woni ngol kongol? Oo no yamira jinnaaji bondi ɗin e hoore doole e bawgal, di yalta!» ³⁷ Kibaaru fii makko lollu e nokkeeli heedudi ɗon ɗin fow.

³⁸ Bay o iwii ka juulirde, o yahi ka galle Sim'uunu. Tawi esiraawo Sim'uunu suddiido on no nawni nawnaare nguli-bandu tiiduki. Be torii mo kanko Iisaa ballal. ³⁹ O ugginii e hoore makko, o yamiri nawnaare nden, nde yalti e makko. Don kisan on immii, o woni e kurkanagol be.

⁴⁰ Bay naange ngen mutii, kala marnoobe ɗawɗo noone ɗaw fow, be addi be e makko. O *fawi juude makko ɗen e hoore mo kala e

mabbe, o sellini be. ⁴¹ Tawi kadi jinnaaji no yaltude e buy e mabbe, hara hidī sonka, wi'a: «Ko an woni Bid'fo Alla on!» Kono o tojani dī, o salii dī wowla, bay hari hidī andi ko kanko woni *Almasiihu on.

⁴² No weetirnoo bimbi, Iisaa yalti yaari e nokkuure wulfinnde. Jamaaji dīn woni e dabbitugol mo, be ari haa e makko. Be faalaa mo tongude don, hara o accaali be don. ⁴³ Kono o wi'i be: «Bee mi feppinana deya ca'e kadi Kibaaru Moyyo on, dūn ko kibaaru fii *laamu Alla ngun, sabu ko fii dūn mi neliraa.» ⁴⁴ Onsay o woni e waajagol ka juulirde diiwal Yahuuda.

5

Fii Taalibaabe be Iisaa Adii Noddude ben (Mat. 4.18-22; Mrk. 1.16-20)

¹ Nande goo, tawi Iisaa no e daande nduu *Weendu Jaani-Saarata. Tawi jamaa no dupindira e fee makko fii hedagol daaluyee Allaahu on. ² O haynii laakoy dīdoy ka sera weendu, tawi yungooḅe ben no jippii fii lootugol *jalaaji mabbe dīn. ³ O yawi e gokkun e koy laakoy, dūn hawrondiri e kun Sim'uunu kun, o yamiri ondon wod'dintingol be pencen on seeda. Ontuma o joodii e nder makkun, o woni e jannugol jamaa on.

⁴ Bay o gaynii jannude, o wi'i Sim'uunu: «Nawru laakun kun ka luggi don, bugodon jalaaji mon dīn, nangan liyyi.»

⁵ Sim'uunu jaabii mo: «Jom amen, oo jemma feyyudfo doo fow meden yungude, men hebaali

hay fus. Kono sabu ko maakudon kon, mi bugoto jalaaji dɛn.»

⁶ Bay be wadɛi dɛn, be nangi liyyi duudufɛi, benii jalaaji maɓɓe dɛn fudɛii tayude. ⁷ Onsay be baayi beya wondibɓe maɓɓe wonbe e kuma laakun fii ko ara wallitoo be. Ben ari be hebbini laakoy koy dɛfoy non, haa koy faalaa mutude.

⁸ Bay Sim'uunu Petruusu yi'ii dɛn, o yani e ley koyɛ Iisaa, o wi'i: «Kooohoojo an, wodɛitee lan, sabu min ko mi junuubankeejo!» ⁹ Nalaw hebi mo, hebidi mo e be o wondunoo ben fow, sabu ngol nangugol dɛn liyyi. ¹⁰ Ko wano non kadi Yaaquuba e Yuuhanna bee fiɓɓe Zabadii wondibɓe Sim'uunu naldirnoo.

Onsay Iisaa wi'i Sim'uunu: «Wota a hulu, gila jooni a wonay yungoowo yimɓe.» ¹¹ Onsay be artiri laakoy koy ka pecten, be acci fow don, be jokki mo.

Fii no Iisaa Nawndiri mo Damajan

(Mat. 8.1-4; Mrk. 1.40-45)

¹² Tawi Iisaa no e saare goo. Onsay mo damajan heewi e bandu mun yi'i mo, ari yani yeeso makko. O jeeji mo, o wi'i: «Kooohoojo, si hidon faalaa, hidon waawi lan sellinde, mi laaba!»

¹³ Iisaa fonti jungo mun ngon, meemi mo, wi'i: «Midɔ faalaa, laato selludo laabaa.» Don kisan damajan dan yalti e makko.

¹⁴ Onsay o wi'i mo: «Wota a wowlan dɛn hay gooto. Kono non a yahay hollitoyodaa *yottinoowo sadaka on, ittaa sadaka fii ko labbinadfaa kon wano Muusaa yamiri non fii yo dɛn wonan be seedee.»

¹⁵ Kono tawi innde makko nden no burtude lollude, jamaaji buy moobii fii jentagol mo e fii jawndegol nabbeeli maɓbe, ¹⁶ kono tawi Iisaa no woowunoo pottitaade ka weddii, toroo Alla.

Fii no Iisaa Imminiri Maaya-Banduujo
(Mat. 9.1-8; Mrk. 2.1-12)

¹⁷ Nande goo tawi Iisaa no jannude. Hari *Fariisiyaabe e jannoobe fii Sariya on no joodfii don, hibe iwri e kofooli diiwal Jaliilu ngal fow e diiwal Yahuuda ngal e ka saare Yerusalaam. Tawi bawgal Joomiraado on no wondi e makko no o jawndira. ¹⁸ Tawi kadi wobbe arii no rondii jukkudo e boggi-dimbordfi. Hibe dabba fii no be naadira mo ka nder suudu, be wallina mo yeeso Iisaa. ¹⁹ Bay be hebaali ka be naadira mo sabu duuduɗogol jamaa on, be yawdi e makko ka hoore suudu, be tufi ton yolnde, be tippindini mo e boggi-dimbordfi din e hakkunde jamaa on yeeso Iisaa.

²⁰ Bay Iisaa yi'ii gomɗinal maɓbe ngal, o wi'i: «Musidfo, junuubaaji maa din yaafaama.»

²¹ Onsay Fariisiyaabe ben e jannoobe fii Sariya on woni e wi'indirgol: «Ko hombo woni oo hoynoowo? Ko hombo waawi yaafaade junuubu ko wonaa Alla?»

²² Iisaa andi din miijooji maɓbe, o wi'i: «Ko hondun miijantodon dun ka berde mon?»

²³ Enee, hakkunde wi'ugol <junuubaaji maa din yaafaama> e <immo yahaa>, ko hondun e dɗii doo buri weebude?» ²⁴ O wi'i kadi: «Fii no andiron wonde *Bii-Aaden on no mari bawgal ka aduna doo fii yaafagol junuubaaji», o wi'i jukkudo on: «Immo yettaa boggi-dimbordfi maa din, hootaa

ka maa.» ²⁵ On immii don kisan e tawnde mabbe, o yetti boggi-dimbordi makko din, o hooti ka makko, himo manta Alla. ²⁶ Kaawee hebi be fow, be manti Alla, be huli fota, hibe wi'a: «Hande men yi'ii huunde hawniinde!»

Fii no Matta Jokkiri Iisaa

(Mat. 9.9-13; Mrk. 2.13-17)

²⁷ Bawto dun, Iisaa yalti. Ko o yahata, o yi'i yantoowo sagalle wi'eteedo Lewi no joodfii ka yantirde sagalle. O wi'i: «Aru jokkaa mi!»

²⁸ Lewi acci don ko o joginoo kon fow, o immii, o jokki mo.

²⁹ Lewi wadani mo caatal mawngal ka mun, yimbe buy yantoobe sagalle wondude e yimbe goo joodfodi e mabbe. ³⁰ Fariisiyaabe ben e jannoobe fii Sariya on jeyaabe e fedde mabbe nden nuni taalibaabe Iisaa ben, be wi'i be: «E ko fii hondun naamidanton, yaridon e junuubankeebe ben e yantoobe sagalle ben?»

³¹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Hinaa sellube ben hatonjini e jawndoowo, kono ko jawbe ben.

³² Min, wonaa noddugol feewube ben mi arani, kono ko junuubankeebe ben fii yo be tuubu.»

Landal fii Hoorugol

(Mat. 9.14-17; Mrk. 2.18-22)

³³ Onsay wobbe wi'i mo kanko Iisaa: «Taalibaabe Yaayaa ben e taalibaabe Fariisiyaabe ben kapun hooray, juula soono woo. An-le, be maa ben no naamude, yara!»

³⁴ Iisaa jaabii be wi'i: «Taw si on waaway hoorinde njaatigiibe jom jomba pande peera on, hara himo wondi e mabbe? ³⁵ Aray e saa'i nde

jom jomba pottinaa e hakkunde maɓɓe, onsay e den balde don be hooray.»

³⁶ O haalani be ngal misal doo, o wi'i: «Hay gooto yettataa ceelol bagi keso, walkira dolokke kidɗo. Si hinaa don, haray ontigi bonnii kesun don, walkere nden kadi yaadataa e kidɗun don.

³⁷ Hay gooto loowataa njaram *wiiɗu kesan e nder bootooji guri kidɗi. Si hinaa don, dan njaram kesan wonay sabu ko feeri din guri, njaram dan hibba, bootooji guri din kadi bona.

³⁸ Kono njaram kesan ko e nder bootooji guri kesi loowetee. ³⁹ Kala yarudo njaram kidɗan faaletaake njaram kesan, ko fii o wi'ay: «Ko kidɗan dan buri welude.» »

6

Landal fii Nalaande Fowteteende nden (Mat. 12.1-8; Mrk. 2.23-28)

¹ E aseweere goo, don ko *jalaande fowteteende nden, hari Iisaa no rewude e gese ngawri, taalibaabe makko ben no woocora cawti den gese, worsa di, jaama. ² Fariisiyaabe* goo wi'i: «Ko hondun wadanton koo ko dagaaki e jalaande fowteteende nden?»

³ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Hara on jangaali ko Daawuuda wadunoo kon fewndo o weelaa, kanko e yimbe wondunoobe e makko ben? ⁴ O naati ka nder suudu Alla, o yetti bireediije weebitaade fii sadaka den, o jaami ko dagani-noo *yottinoobe sadaka ben tun kon, o okkori kadi wondube e makko ben.» ⁵ Onsay o wi'i: «Ko *Bii-Aaden on woni jom jalaande fowteteende nden.»

*Fii no Iisaa Selliniri Maaya-Jungoojo
(Mat. 12.9-14; Mrk. 3.1-6)*

⁶ E aseweere goo, Iisaa naati ka juulirde, o woni e jannugol. Tawi godɗo no nder ton mo jungo mun jaamo maayi. ⁷ Nde tawnoo jannoobe fii Sariya on ben e Fariisiyaabe ben no faalaa hebude ko be lamitora, be toona Iisaa, tawi hiibe ndaara si o jawnday e asewe, ɗun ko palaande fowteteende nden. ⁸ Kono tawi Iisaa no andunoo ɗin miijooji mabbe. Onsay o wi'i maaya-jungoojo on: «Immo darodaa ka hakkunde ɗoo.» On immii, darii.

⁹ Onsay Iisaa wi'i be: «Mi landike on, hara no dagii ka godɗo wada ko moyyi maa ko boni, danda wonkii maa wona sabu makki e aseweere?» ¹⁰ Onsay o ndaari be fow, o wi'i on nedɗo: «Fontu jungo maa ngon.» On fonti ngo, jungo makko ngon selli. ¹¹ Dun tikkini Fariisiyaabe ben e jannoobe fii Sariya on ben fota, be woni e yeddondirgol ko hondun be wadata Iisaa.

*Fii no Iisaa Subori Sahaabaabe mun ben
(Mat. 10.1-4; Mrk. 3.13-19)*

¹² E nder ɗen balde ɗon, Iisaa yaari ka fello fii toragol Alla, o waali toraade. ¹³ Bay weetii, o noddi taalibaabe makko ben, o subii sappoo e ɗido e mabbe, o toɗɗii be *sahaabaabe: ¹⁴ ɗun ko Sim'uunu, on mo o jammi Petruusu, e Andaraawu neene-gooto Sim'uunu on, e Yaaquuba e Yuuhanna e Filiipu e Bartolomaawu ¹⁵ e Matta e Tooma e Yaaquuba mo Alfaa e Sim'uunu tawdaado e fedde *Zelotiibe ben, ¹⁶ e Yahuuda

mo Yaaquuba e Yudaasi Iskariiyu, janfoytoodo mo on.

Fii Waaju ngun ka hoore Fello

(Mat. 4.23-25; Mrk. 3.7-11)

¹⁷ Iisaa jippodi e ben taalibaabe be o subii, o darii e nokkuure ndeylere ka falo. Tawi taalibaabe makko dhuufube no e nden nokkuure, wondude e jamaa moolanaado iwrufo e cende den fow e diiwal Yahuuda ngal e saare Yerusalaam nden e dii banjeeji Tiiri e Siduuna ka daande baharu. ¹⁸ Ben ko arnoobe hedagol mo e fii jawndegol jebbeeli mun. Be jinna tampinnoo ben sellinaa. ¹⁹ Awa kadi mo kala e mabbe no faalanoo mo meemude, bay himo wondunoo e bawgal jawndaynoongal be fow.

²⁰ O banti gite makko den, o ndaari taalibaabe ben, o wi'i:

«On malii yo onon miskinbe,
bay *laamu Alla ngun ko onon wonani.

²¹ On malii yo onon weelaabe fewndo doo,
bay on harnoyte.

On malii yo onon wulloobe fewndo doo,
bay on weltoyto.

²² On wonay malaabe nde yimbe ben api on
e nde be radii on, be yenni on,
be piddini inde mon den sabu Bii-Aaden on.

²³ Nden pande, weltee, jjonon welo-welo,
bay hidon maranaa njoddi mawndi ka
kammu,
ko fii ko nii kadi mawbe mabbe ben war-
raynoo annabaabe ben.

²⁴ Kono bone wonanii on onon aldufe ben,
bay on hendike neweende ko mon kon!

- 25 Bone wonanii on onon bee haaruƙe jooni,
 bay on weeloyte.
 Bone wonanii on onon bee jaloobe hande,
 bay on yoomoyay wullon.
- 26 Bone wonanii on nde yimbe ben fow wowli on
 ko moyyi,
 bay ko non mawbe maƙbe ben wowliraynoo
 fii bee waditiibe annabaabe.»

Fii Yidugol Aybe mun

27 «Kono min mi wi'ay on yo onon bee hediiƙe lan: Yidde aybe mon ben, moyyodon e aƙube on ben, 28 du'anodon hudoobe on ben, toranodon tampinoobe on ben. 29 Mo bantike ma e wabbugo, tudan mo ngoya kadi. Mo jattii ma waramba, wota a haƙu mo yettude fokiya on kadi. 30 Okkor kala toriido ma, hara kadi a yantaali ko maa kon e juude jattube ma ben. 31 Wadaneƙe yimbe ben wano faaliraƙon yo be wadan on non.

32 «Si on yidii yidube on ben, haray ko moyyere honde heboyton? Ko fii hay junuubankebe ben no yidi yidube be ben. 33 Si on moyyike e moyyiibe e mo'on ben, haray ko moyyere honde heboyton? Hay junuubanke'en ko non warrata. 34 Si on jawlii be tanyinidon yobitay on ben, haray ko moyyere honde heboyton? Hay junuubanke'en jawlindiray fii yo be yobitindir. 35 Kono yidde aybe mon ben, wadanon be ko moyyi, jawlon be hara on habbaaki yobiteede. Dun on heboyay njoddi mawndi, wonoyon kadi bibbe Jom Bural on, sabu himo moyyani dullube ben e bonbe ben.

36 Wonee yurmeteebe wano Baaba mon Jom Bural on woniri Yurmeteedo non.»

Fii Naawitagol
(Mat. 7.1-5)

37 «Wota on jaawu, d'un on jaawetaake. Wota on felu, d'un on feletaake. Yaafee, d'un on yaafoyte. 38 Okkee, d'un on okkorte. On etirante sariyaare yeddfunde, timmunde, yeyaande haa juuri, wadanedon ka jiifaaji mon. Ko fii ko sariyaare nde etirdon nden etirantedon.»

39 O wowlani be ngal misal doo, o wi'i: «Hara bundo no waawi dowude bundo? Hara be didoo non be yanidaali e nder ngayka? 40 Taalibaajo buraa karamoko mun. Kono kala taalibaajo eltiido wa'ay wa karamoko mun.

41 «Ko honno yiirataa lojol wongol ka yiitere musidfo maa on, hara a yi'aali falimawal wongal ka yiitere maa ngal? 42 Ko honno wawrataa wi'ude musidfo maa: <Musidfo, accu mi ittane lojol ngol ka yiitere maa>, hara an, a wattanaali yiila e falimawal wongal ka yiitere maa ngal? Ko an yo faasiqiijo, ittu taho falimawal wongal ka yiitere maa ngal, onsay non a yi'ay no ittiranaa musidfo maa on lojol wongol ka yiitere makko ngol.»

Misal Yettaangal e Leggal e Bibbe Mun
(Mat. 7.16-20, 12.33-35)

43 «Leggal moyyal rimataa bibbe bonbe, wano non kadi leggal bongal rimataa bibbe moyyube. 44 Leggal kala no anditiree bibbe mun: ko fii on ittataa yibbe e bulle-kopon, wano non kadi on

ittataa sungalaj e bulle-bete. ⁴⁵ Neddo moyyo on yaltinay moyyere ka moyyuki bernde mun, neddo bonfo on kadi yaltina bonki ka bonki mun, ko fii ko ko heewi e bernde woo hunduko wowlata.»

Fii Ninnugol Waajuuji dɪn

(Mat. 7.24-27)

⁴⁶ «Ko fii hondun noddanton mi <Koohoojo, Koohoojo>, hara on wadataa ko mi wi'i on kon? ⁴⁷ Kala neddo ardo e an, nani waajuuji an dɪn huutori dɪ, mi hollay on no on wa'i. ⁴⁸ On no wa'i wa darnudo suudu. Hara o jasu gaawol luggungol haa e fetere, o fuddii don mahude. Nde waamere nden wadi, ndiyan dan ari e suudu ndun, dan waawataa ndu dillinde, ko fii daroodi mayru on no tiidi. ⁴⁹ Kono kala nanudo kongudi an dɪn, huutoraali dɪ, on no wa'i wa darnudo suudu ndu jasanyaaka gaawol. Ilol ndiyan dan hawri e mayru tun, ndu yani kisan, fii mayru on mula few.»

7

Fii Kurkaadu Suufaajo on

(Mat. 8.5-13; Yhn. 4.46-54)

¹ Bay o gaynii waajaade jamaa heditiido mo on, o naati Kafernahuum. ² Tawi hooreejo suufaabe teemedere no mari kurkaadu ndu o yidunoo, hari ndun no nawni haa moggo mayde. ³ Bay o nanii fii Iisaa, o nuli mawbe *Yahu-udiyankeebe goo e makko fii toragol mo arugol jawndana mo ndun kurkaadu makko. ⁴ Bay be

j 6:44 6.44 Maa: «sumbala».

arii be tawii Iisaa, be jeeji mo be multi, be wi'i: «Himo handi e wafaneede dɔn, ⁵ ko fii himo yidi lepol men ngol, awa-le kadi ko kanko darni juulirde amen nden.» ⁶ Iisaa yaadi e maɓɓe.

Bay o battike suudu hooreejo suufaabe ben, on suufaajo nuli yiɓɓe mun goo e Iisaa ko wi'a mo: «Kooħoojo, wota on tampentino, sabu mi foddaa e mo'on ka suudu an. ⁷ Ko dɔn wadi si min tigi mi foddaa e arugol haa ka mon. Kono maakee tun kongol gootol, kurkaadu an ndun ndikkay. ⁸ Ko fii min tigi ko mi wondɔ e ley kongol hooreeɓe goo, min kadi midɔ mari suufaabe wonɓe e ley kongol an. Si mi wi'ii godɔ e ben <yahu>, o yahay. Si mi wi'ii oya on <aru>, o aray. Awa kadi si mi wi'ii kurkaadu an ndun <wadu dɔn>, ndu waday.»

⁹ Bay Iisaa nanii dɔn kongudi makko, o ŋaldi, o fewti e jamaa jokkudo mo on, o wi'i be: «Mi andinii on, hay ka *Isra'iila'en mi yi'aali nedɔ gomɔnirɔ wa oo.» ¹⁰ Bay nulanoobe ben yilti-tike ka suudu, be tawti kurkaadu nawnunoonu ndun ndikkii.

Fii no Bidɔo Keynguujɔ on Wurnitiraa

¹¹ E nder den balde dɔn, Iisaa yahi e saare wi'eteende Naa'ina, taalibaabe makko ben wondude e jamaa dɔuɔɔɔ yaadi e makko. ¹² Ko o hewtaynoo ka naatirgal saare, o fotti e rondiibe furee, hari on furee ko bidɔo bajjo ka neene mun, tawi kadi neene makko ko keynguujɔ. Tawi jamaa dɔuɔɔɔ e nden saare no wondi e on debbo.

¹³ Bay Kooħoojo on yi'ii on keynguujɔ, o yurmaa mo, o wi'i mo: «Wota a wullu!» ¹⁴ O

badii furee on, o *fawi jungo makko ngon e hoore goyki kin, rondiibe furee on dartii, o wi'i: «Suka, mi yamirii ma yo a immo!» ¹⁵ Onsay maydo on immii joodii, o fufdii yewtude. Iisaa jonniti mo yumma makko.

¹⁶ Be fow be huli, be manti Alla, be wi'i: «Annabaajo keldudo feepii e fewndo men. Al-laahu on arii faabagol yimbe mun ben!» ¹⁷ Fii ngal kuugal makko loli e diiwal Yahuuda ngal haa e banjneeji heedudi fon din fow.

Fii Lande Yaayaa den

(Mat. 11.2-19)

¹⁸ Taalibaabe Yaayaa ben humpiti mo kanko Yaayaa kon ko wadi fow. ¹⁹ Yaayaa noddi dido e taalibaabe mun ben, o immini be e Koohoojo on yo be lando mo: «Taw si ko onon woni haanudo arude on, kaa hara yo men habbo goddo goo?»

²⁰ Bay ben imminaabe hewtii, be wi'i Iisaa: «Ko Yaayaa *lotoowo maande tuubuubuyee on immini men haa e mon fii landagol on si ko onon woni haanudo arude on, kaa hara yo men habbo goddo goo?»

²¹ Ko e on saa'i mo be hewti e mun tigi, Iisaa sellini pawbe e jukkube buy e jinnaabe, o wuntini kadi bumbe buy. ²² Ontuma o jaabii ben be Yaayaa immini, o wi'i be: «Yahee fillitanodfon Yaayaa ko yi'udfon kon e ko nanudfon kon wonde, bumbe ben yi'ii, boofoo be ben yahii, be damajan ben sellinaama, be laabii, pahidube ben nanii, maybe no immintineede, Kibaaru Moyyo on no

fepninaneede miskinbe ben. ²³ Kala mo feggaaki e an ko malaado.^k

²⁴ Bay ben be Yaayaa nelunoo yiltitike, onsay Iisaa fudfii yewtude jamaa on fii Yaayaa, o landii be dundoo, o wi'i: «Ko hondun yahunodon ndaaroygol ka wulaa? Hara ko kudol ngol hendu ndun dimbata? ²⁵ Kaa ko hondun yahunodon ndaarugol? Ko neddo borniido conci dimi? Ndaaree bee borniibe conci dimi, wuurube ngurndan moyyan no e nder galleeji laamu. ²⁶ Ko hondun non yahunodon ndaarugol? Ko annabaajo? Hiiyii, min mi wi'ay on, ko ko furi annabaajo. ²⁷ Ko oo doo woni mo fii mun windii on:

«Awa, mido imminde nulaado an on yeeso maa, fii ko fertano-maa laawol maa ngol.»^m

²⁸ «Mi andinii on, alaa mo suddiido jibini burdo Yaayaa. Kono non burdo fandude on ka laama-teeri Alla no furi mo teddude.»

²⁹ (Jamaa hedinoodo mo on e yantoobe sagalle ben jabi laawol Alla feewungol ngol e nder ko be lootanoo maande tuubuubuyee ko Yaayaa lootaynoo kon. ³⁰ Kono Fariisiyaabe ben e waawube fii Sariya ben bugitii ko Allaahu on ebbannoo be kon, be salii Yaayaa loota be maande tuubuubuyee.)

³¹ «Hara ko e hondun mi ebbindirta bee yimbe nguu jamaanu? E ko hondun be nandi? ³² Hibe nandi e faybe joodiibe e kubitirde, hara ben no noddindira, wi'a:

«Men wuttanii on ceri, on amaali,

^k 7:23 7.23 Maa: «Kala mo ronkaali gomfinde lan ko malaado.»

^m 7:27 7.27 Mal. 3.1

men yimanii on gimdi yurmufi, on wullaali!»

³³ «Ko fii Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on arno, o naamataano ko defaa, o yarataano ko mandilinta, wi'udon: <On ko mo jinnal!»

³⁴ Bii-Aaden* on kadi arii no jaama no yara, wi'udon: <On ko reeredufo, yaroowo, weldufo e yantoobe sagalle e junuubanke'en!» ³⁵ Kono jabube faamu Allaahu on ben hollay wonde ko ngu feewungu.»

Fii no Debbo Junuubankeejo on Yaaforaa

³⁶ Fariisiyaajo goo wi'eteedo Sim'uunu torii Iisaa hawtidugol e makko. Iisaa naati ka suudu Fariisiyaajo on, o toolii fii nafagol. ³⁷ Tawi debbo junuubankeejo no e nden saare, on humpitii Iisaa no nafaade ka suudu Fariisiyaajo on. O ardi e tindohun hayre daneere tew angiri, ³⁸ o wontiri baawo Iisaa, o ugginii ka hoore koyde makko, o wulli haa gondi makko din buɓɓini koyde Iisaa den. Ontuma debbo on fittiri de sukundu mun ndun, o lunnii de, o wuji de angiri.

³⁹ Bay Fariisiyaajo noddunoodo Iisaa on yi'ii dun, o wi'i e bernde makko: «Si tawno oo ko annabaajo, o andayno ko hombo woni oo debbo meemudo mo e ko honno on sifori, sabu oo ko junuubankeejo!»

⁴⁰ Iisaa yetti haala kan, wi'i: «Sim'uunu, no woodi ko mi haalanay-maa.»

On jaabii: «Maakee yo karamoko'en.»

⁴¹ O wi'i: «Godfo no pawlunoo yimbe difo. Gooto on no joganii mo *dinaruuji teemedde jowi, oya on ko *dinaruuji cappande jowi. ⁴² Bay

ben hebaali ko yobitira mo, o yaafanii be dīdoo non ko be pawlii mo kon. Ko hombo e ben dīdo burata mo yidude?»

⁴³ Sim'uunu jaabii: «Haray ko burdo jamaande tiidunde on.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «A jaawirii no moyyiri.»

⁴⁴ O fewti e debbo on, o wi'i Sim'uunu: «A yi'ii oo debbo? An, mi naatii ka suudu maa, a okkoraali lan ndiyan ko mi sembora, kono oo doo bubbinirii koyde an den gondi mun din, o fittirii de sukundu makko ndun. ⁴⁵ A hirbanooki lan lunnidfaa, kono kanko gila mi naati doo, himo lunnaade lan koyde den. ⁴⁶ A wadaali nebban ka hoore an, kono kanko o wadii angiri ka koyde an. ⁴⁷ Awa mi andinii ma, junuubaaji makko e duudude yaafaama, ko dun wadi si giggol makko ngol no tiifi. Kono mo yaafaama seeda, ko seeda yidata.»

⁴⁸ Onsay o wi'i debbo on: «Junuubaaji maa din yaafaama.»

⁴⁹ Onsay jaamidaynoobe e makko ben miiiii e berde mun: «Ko hombo woni oo neddo yaafotoodo hay junuubaaji?»

⁵⁰ Ontuma o wi'i debbo on: «Gomdinal maa ngal dandii ma. Yahu e hoore buttu.»

8

Fii Downtunoobe Iisaa ben

¹ Bawto dun, Iisaa yahayno gila e saare hebi e saare, gila e hodo haa e kodolun wondude e *sahaabaabe makko ben sappoo e dīdo, hara himo waajoo fejjina Kibaaru Moyyo *laamu Alla ngun. ² Himo wondunoo kadi e rewbe

goo nawndaabe jinnaaji bondfi e jabweeli, wano Mariyama oo jammaado Mariyama Magaduuna, mo jinnaaji jeedifi yaltinaa e mun,³ e Yuuwanna on ko sonnaajo Kuusa oo mbatulaajo *Heroodu, e Suusanatu, e wofbe goo wallitoraynoobe be keyeeji mun.

Misal Yettaangal e Remoowo
(Mat. 13.1-23; Mrk. 4.1-20)

⁴ Jamaa njano moobii, yimbe buy iwri e ca'e heewude, ari e makko. O wadani be ngal misal doo: ⁵ «Ko remoowo yaltunoo sankugol awdi mun ndin. E nder ko o sankata kon, gabbe goo yani ka fatal, feyyoobe ben yaabi, colli din kadi modi de. ⁶ Godde den yani e hoore fetere, no de fufirnoo, de yoori, bay de alaa e buubol. ⁷ Godde goo kadi yani ka sooyoore, de fufidi e mayre, sooyoore nden modi de. ⁸ Godde goo yani ka leydi moyyiri. De fufi, de rimi cawti di gabbe teemedere.» Wa fewndo ko o yewtaynoo dun, o ewnii, o wi'i: «Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

⁹ Onsay taalibaabe makko ben landii mo ko ngal misal doo firi. ¹⁰ O jaabii be: «Onon on yedaama andugol gundooji laamu Alla ngun. Kono beya luttube, dun wowlirante be mise, fii yo be ndaaru, hara be yi'ataa, yo be nanu, hara be faamataa.ⁿ

¹¹ «E hino ko ngal misal firi: Awdi ndin ko daalol Alla ngol. ¹² Nde awdi sankandi ndin saami ka fatal, dun no wa'i wa nde wofbe nani daalol ngol, kono Ibuliisa ara itta ngol e berde

ⁿ 8:10 8.10 Isa. 6.9-10

mabbe fii wota be gomdin sakko be dandee. ¹³ Nde awdi sankaa ndin saami ka fetere, dun no wa'i wa nde wobbe nani daalol ngol, be jabira ngol weltaare. Kono be alaa d'adi. Be gomdinay haa e saa'i, kono si be ndarndaama, be tertoo. ¹⁴ Nde awdi sankaa ndin saami ka sooyoore, dun no wa'i wa nde wobbe nani daalol ngol, kono hara be modiraama anndeeji aduna e jawle aduna e faaleeji ngurndan aduna e nder yaadu mabbe ndun, be ronka rimude moyya. ¹⁵ Nde awdi sankaa ndin saami ka leydi moyyiri, dun no wa'i wa nde wobbe naniri daaluyee on bernde laabunde moyyunde, jogitoo mara. Ko ben woni rimooobe e nder wakkilaare.

Misal Yettaangal e Lampu
(Mrk. 4.21-25)

¹⁶ «Hay gooto huɓɓintaa lampu buuma mo maa sorna mo e ley danki. Kono o joddinay mo e kene fii no naatooobe ben yi'ira ndaygu ngun. ¹⁷ Ko fii alaa ko suudii ko feenataa, kala gundoo ko sakkitorta ko feenoygol. ¹⁸ Awa wattanee yiila e no hedorton non, ko fii ko mardo beydantee, kono mo maraa on jabitante hay ko o sikki himo mari kon.»

Fii Beynguure Iisaa nden
(Mat. 12.46-50; Mrk. 3.31-35)

¹⁹ Yumma Iisaa e yumma-gootooobe makko ben ari, kono be waawaali tumbondirde e makko hakkee yimbe. ²⁰ O humpitaa wonde: «Yumma mon e yumma-gootooobe mon ben no darii ka yaasi, hibe faalaa yiidude e mon.

²¹ Kono o jaabii be, o wi'i: «Yumma an e yumma-gootoobe an ben ko hedfotoobe daaluyee Alla on, jinna mo.»

Fii no Iisaa Deeyiniri Waabiliire nden

(Mat. 8.23-27; Mrk. 4.35-41)

²² Nande goo Iisaa bakii e laakun wondude e taalibaabe mun ben. O wi'i be: «Lumbiten ka gada weendu.» Be yahi. ²³ E nder ko be lumbata kon, Iisaa daanii. Waabiliire tiidunde wondunde e hendu tippii ka weendu, laakun kun fuddii heewude ndiyan, d'un wonani be nawaare hulbiniinde.

²⁴ Be ari, be findini mo, be wi'i: «Karamoko'en, Karamoko'en, en mulay woni!»

O immii, o toɗani hendu ndun e morloofe ndiyan den, de deeyiti, onsay buttu wadi.

²⁵ Ontuma o wi'i be: «Ko honto gomɗinal mon ngal woni?»

Be huli, be ɗaldi, hiibe wi'indira: «Ko hombo woni oo nedfo yamiroowo hay hendu ndun e ndiyan dan, d'un doftoo mo?»

Fii no Iisaa Selliniri Jinnaado

(Mat. 8.28-34; Mrk. 5.1-20)

²⁶ Be hewtoyi e ndii leydi bee Gadariyankoobe tiindondirndi e ngal diiwal Jaliilu. ²⁷ Bay Iisaa jippike ka leydi, nedfo jeyaado e nden saare mo jinnaaji buy nangi, ari e makko. Tawi gila neebii o bornotaako concii, o naatataa e suudu, ko ka hakkunde genaale o hodfunoo. ²⁸ No o yiirunoo Iisaa, o sonki, o yani e ley koyde makko, o ewnii, himo wi'a: «Ko hondun faalanadfaa lan an Iisaa *Bidfo Alla Jom Bural on? Mi torike ma wota a

lettan!» ²⁹ Ngii jinnawii bonngii wi'i d'fun sabu ko Iisaa yamiraynoo ngin yaltugol e oo ned'fo kon. Tawi ngin jinnawii nangayno mo soono woo, o dumbree juude e koyde fii aynugol mo, kono o bonnayno den jolokooje fow, onsay jinnawii ngin nawra mo ka wulaaji.

³⁰ Onsay Iisaa landii mo: «Ko honno in-netedaa?»

Tawde hari jinnaaji buy no e makko, o jaabii: «Ko Konu.» ³¹ Awa kadi hidi jeejaynoo Iisaa fii wota o yamir di yahugol ka *gaygii ngin alaa kattudi ngin.

³² Tawi wuro kose moolanaango no ooraynoo ka falo. Onsay jinnaaji d'in jeeji Iisaa yo o accu di naata e d'in koseeji. O newnani di d'un. ³³ Jinnaaji d'in yalti e on ned'fo, di naati e nder d'in koseeji. Onsay koseeji d'in gididi ka falo, di unoyii ka weendu, di yoolii.

³⁴ Bay ornaynoobe di ben yi'ii d'un, be dogi, be fillitoyii d'un ka saare e ka fulawaaji. ³⁵ Onsay yimbe ben ari yi'ugol kon ko wadi. Be ari e Iisaa, be tawi on ned'fo mo jinnaaji d'in yalti e mun no joodii ka ley koyde Iisaa, himo bornii, himo wondi e hakkille timmude, be huli. ³⁶ Yi'unoobe ko wadi kon fillitanii be no jinnanoodo on selliniraa. ³⁷ Onsay jeyaabe e diwal Gadariyankooobe ben fow torii mo yaltugol ka mabbe sabu kulol ngol be hebi don ngol. Ontuma Iisaa bakii ka laakun yiltitii.

³⁸ Onsay ned'fo mo jinnaaji d'in yaltinaa e mun on torii Iisaa wondugol e makko. Kono Iisaa yilti mo, o wi'i mo: ³⁹ «Hootu ka mon, fillitoyodaa ko

Alla wafan-maa kon.» Onsay o yahi, o ukkii ka saare, o fillitii kala ko Iisaa wafani mo kon.

Fii no Iisaa Wurnitiri Jiwo, O Sellini Debbo
(Mat. 9.18-26; Mrk. 5.21-43)

⁴⁰ Bay Iisaa lumbitii, jamaa on jabbbii mo, ko fii hari fow no sabbii mo. ⁴¹ Tun oo hooreejo juulirde mabbe wi'eteedo Yaayirusu ari e makko. Onsay o yani e ley koyde Iisaa, o torii mo hewtugol ka suudu makko, ⁴² bay tawi jiwo makko bajjo mo wa duubi sappoo e didi no e daande mayde.

Wa fewndo kanko Iisaa o yahata ka oo neddo, tawi jamaa on no fittiri mo cende den fow. ⁴³ Tawi kadi debbo no e nden nokkuure, hebii duubi sappoo e didi, himo soncaade. Awa kadi o ittii jawle makko fow o yobii pawndoobe ben, kono hay gooto e mabbe waawaali mo sellinde. ⁴⁴ On debbo wontiri baawo Iisaa. No o meemirnoo kombol dolokke makko on, ko o soncotonoo kon tayi.

⁴⁵ Onsay Iisaa wi'i: «Ko hombo meemimmi?»

Tun mo kala wi'i wonaa kapun. Onsay Petrusu wi'i: «Karamoko'en, jamaa on no hundi on, awa kadi hibe hibbbii on!»

⁴⁶ Kono Iisaa jaabii, o wi'i: «Goddo meemii lan, ko fii mi andii wonde bawgal an ngal gollii godfun.»

⁴⁷ Nde debbo on tawnoo ko o wadi kon pulfitike, o ari himo diwna, o yani e ley koyde Iisaa, o furniti yeeso jamaa on fow ko fii hondun o meemani mo e ko honno kadi o selliniraa don kisan. ⁴⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «Jiwo an, gomdinal maa ngal sellinii ma. Yahu e hoore buttu.»

⁴⁹ Wa fewndo ko Iisaa yewtata d'un, gorko jeyaado ka hooreejo juulirde nden ari, wi'i mo: «Jiwo maa on maayii. Hay tertidfaa sonjugol oo karamokoojo.»

⁵⁰ Kono bay Iisaa nanii d'un, o wi'i hooreejo juulirde nden: «Wota a hulu, gomd'in tun, jiwo maa on hisay.»

⁵¹ Bay Iisaa hewtii ka hooreejo juulirde nden, o jabaano naatidude hay e gooto ka suudu si hinaa Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna wondude e yumma jiwo on e ben jiwo on. ⁵² Tawi fow no wulla fesa fii on jiwo. Onsay Iisaa wi'i: «Wota on wullu mo, ko fii o maayaali, o daani.»

⁵³ Onsay be jali mo, ko fii hibe andi jiwo on maayii. ⁵⁴ Onsay Iisaa nangi jungo jiwo on, o ewnii, o wi'i: «Jiwo, immo!» ⁵⁵ Tun wonkii jiwo on arti, o immii don kisan. Onsay Iisaa yamiri be okkorgol mo jaametee. ⁵⁶ Kaawee hebi mawbe jiwo on. Kono o yamiri be wota be wowlan hay gooto kon ko wadi don.

9

Fii no Sahaabaabe ben Sappoo e Did'o Nuliraa (Mat. 10.2-20; Mrk. 6.7-13)

¹ O noddi be o subunoo ben sappoo e did'o, o okki be bawgal e doole e hoore jinnaaji d'in fow e fii sellingol jabbeeli. ² O immini be waajoyagol fii *laamu Alla ngun e sellingol pawbe ben. ³ O wi'i be: «Wota on yoobo hay huunde e nder yaadu mon ndun, gila e tuggordu maa bonfo maa jaametee goo haa nabani e kaalisi. Awa kadi wota on yoobo dolokkaaji didi.»

⁴ O wi'i be kadi: «Kala suudu ka naatoydon, weeree don haa tuma fokkitudon woo, ⁵ e kala saare nde yimbe ben jabaali on e mun, nde hidon yalta don woo, honkee mbullaari teppe mon den fii yo dun wonan be seedee ella mabbe on.» ⁶ Onsay be yahi kodolun e kodolii, hibe waajoo fii Kibaaru Moyyo on e kadi hibe sellina hen fow pawbe ben.

Fii Nalaw Heroodu on

(Mat. 14.1-12; Mrk. 6.14-16)

⁷ Heroodu* lando diiwal Jaliilu ngal humpitii fii ko woni wadude kon, dun jiibi mo bernde, sabu hari wobbe no wi'a ko Yaayaa immintinaa e hakkunde maybe ben, ⁸ wobbe ben no wi'a wondema ko Iliiya feepiti, wobbe goo no wi'a wondema ko godfo e annabaabe hibbe ben immitii. ⁹ Kono Heroodu wi'i: «Mi tayiino daande Yaayaa nden, e hara ko hombo woni oo mo mi nanata fii mun nii?» Gila dun himo etoo no o yi'ira mo.

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo

(Mat. 14.13-21; Mrk. 6.30-44; Yhn. 6.1-14)

¹⁰ Bay ben *sahaabaabe be o imminoo hewtiti, be sifanii mo kanko Iisaa ko be wadoyi kon fow. Onsay o yaadi e mabbe haa e takko ndee saare Bayti-Sa'iida, be baktii don. ¹¹ No yimbe ben humpitornoo dun, be jokki mo. Onsay Iisaa tolni be, o yewti be fii laamu Alla ngun, o pawndi kadi ben hatonjinbe e pawndeede.

¹² Tawi jallal ngal wodfike. Onsay sappoo e dfidoobe ben ari e makko, be wi'i mo: «Accitee non jamaa on, be yaha ka kodooli e ka fulawaaji

kawtirdi e doo, be dafɓboya ko be jaama e ka be waaloo, ko fii ko e nokkuure wulɗinnde wonden doo.»

¹³ Onsay Iisaa wi'i be: «Onon tigi okkoree be ko be jaama.»

Kono be jaabii, be wi'i: «Ko bireediije jowi e liyyi dɗi pet men mari doo, si hinaa hara menen tigi men yahay men soodoya ko oo jamaa doo fow jaama!» ¹⁴ Tawi worbe wonbe don ben tun ko wa be guluuje njowo.

Onsay Iisaa yamiri taalibaabe mun ben, wi'i: «Jodɗiniree be mojobe mojobe, mojobere kala cappande njowo.» ¹⁵ Be jodɗiniri be no o wi'iri be non. ¹⁶ Onsay Iisaa yetti bireediije den jowi e liyyi dɗin dɗi, o banti gite makko den, o fewti ka kammu, o du'ii. Ontuma o tayiti de, o woni e jonnugol taalibaabe makko ben fii yo ben hewtin jamaa on. ¹⁷ Fow jaami haa haari. Be moobiti debeeje sappoo e dɗi kunte ko lutti.

Fii Qirritande Petruusu nden

(Mat. 16.13-19; Mrk. 8.27-30)

¹⁸ Nande goo tawi Iisaa no wondi e taalibaabe mun ben ka wirnii, himo toraade Alla. Ontuma o landii be dundoo, o wi'i: «E wi'i jamaa on, ko hombo woni lan min?»

¹⁹ Be jaabii mo, be wi'i: «Wobbe no wi'a ko onon woni Yaayaa lootaynoodo on, wobbe kadi no wi'a ko onon woni Iiliya, wobbe goo kadi no wi'a ko on annabaajo kidɗo goo immintinaa.»

²⁰ Onsay o landii be, o wi'i: «Onon non wi'udon ko hombo woni lan min?»

Petruusu jaabii mo, wi'i: «Ko onon woni *Almasiihu Alla on.»

²¹ Iisaa yamiri be, tentini, wota be wowlan d̄un hay gooto. ²² O beyditi e d̄un, o wi'i: «Maa *Bii-Aaden on tampa fota, mawbe ben e hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben fow wikkoo mo, o waree, o immintinoyee ka jalaande tammere.»

²³ Onsay o wi'i be fow wonde: «Kala faalaado jokkude lan, yo o hayfintino, o yetta pande woo pande *leggal makko altindiraangal ngal,ⁿ o jokkammi. ²⁴ Kala faalaado dandude ngurndan mun, d̄an hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayriraa sabu an min, haray ontigi dandoyay d̄an. ²⁵ E ko nafa hondun woodani neddo hebugol aduna on fow si o hayrintinike maa si o halkitike kanko tigi? ²⁶ Awa kadi, kala hersirfo lan, hersiri konguđi an d̄in, Bii-Aaden on kadi hersiroyay mo tuma o ardoyi e mangural makko ngal e mangural Baabaajo on wondude e malaa'ikaabe laabube ben. ²⁷ Mido wowlande on goonga, no woodi wobbe e mon onon wonbe doo ben, be maayataa ado be yi'ude laamu Alla ngun.»

*Fii Waylannde Mbaadi Iisaa ndin
(Mat. 17.1-8; Mrk. 9.2-8)*

²⁸ Bay wa balde jeetati feyyii bawto yewtugol mo be d̄in konguđi, onsay o noddi Petruusu e Yuuhanna e Yaaquuba, be yahi ka fello fii toragol Alla. ²⁹ Fewndo ko o torotoo, mbaadi yeeso makko ngon waylii, dolokke makko on wonti daneejo jalbufo. ³⁰ E nder d̄un, yimbe

ⁿ **9:23** 9.23 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

dído feepi no yewtida e makko, tawi ben-le ko Muusaa e Iiliiya. ³¹ Ben no feepidi e annoora, hiibe yewta fii yaadu makko sakkitordu ndun Yerusalaam. ³² Tawi Petruusu e wondiɓɓe mun ben no soyyaade, kono be ɲonti, be yi'i annoora Iisaa on e ben yimbe dído be o wondunoo e mun. ³³ Fewndo bee yimbe dído seedata e Iisaa, Petruusu wi'i mo: «Karamoko'en, no moyyi ka wonen doo. Darnen togooji tati, onon wonndu, Muusaa wonndu, Iiliiya kadi wonndu.» Tawi kanko Petruusu o andaa ko o woni wowlude.

³⁴ Wa fewndo ko o wowlata d'un, duulere ari buumi be. Ko nden duulere buumata be, be huli. ³⁵ Onsay hawa yalti ka duulere, no wi'a: «Oo d'oo ko Bid'ɗo an Subaado on. Heditee mo!» ³⁶ Bay ngol ewol wad'ii, be tawi ko Iisaa tun lutti don. Taalibaabe ben mari d'un fanki. Be fillitanaaki hay gooto kon ko be yi'i d'on e nder den balde don.

*Fii no Iisaa Selliniri Paykun Jinnaakun
(Mat. 17.14-18; Mrk. 9.14-27)*

³⁷ Bimbi nden pande ko be jippotoo ka ley fello, jamaa moolanaado ari fottugol e Iisaa. ³⁸ Onsay gorko goo ewnii ka hakkunde jamaa ton, o wi'i: «Karamoko'en, mi torike on tenyinee oo bid'ɗo an, ko fii ko bajjo an on nii. ³⁹ Nde jinnawii ngin nangi mo woo, o sonkay, o iiroo, o yaltina ngurda. Ngii letta mo, awa kadi ko karahan ngii yaltirta e makko. ⁴⁰ Mi torike taalibaabe mon ben radagol ngii jinnawii, kono be waawaali.»

⁴¹ Iisaa jaabii, wi'i: «Onon ko on jamaanu boyliingu ngu gomɗinaa. Ko haa honde tuma mi

wondata e mon, mido muppanoo on? Awa addu doo bidfo maa on.»

⁴² Wa ko o bannata paykun kun, jinnawii ngin libi kun ka leydi, kun iirii. Kono Iisaa tojani ngii. Onsay o sellini paykun kun, o jonnti kun ben makkun. ⁴³ Fow njalɗi fii mangural Allaahu on.

*Fii no Iisaa Hiitori fii Mayde mun nden
(Mat. 17.22-23; Mrk. 9.30-32)*

Wa fewndo ko fow njalɗi e ko o wadaynoo kon kanko Iisaa, onsay o wi'i taalibaabe ben:

⁴⁴ «Onon heditee fota dii konguɗi doo: Bii-Aaden on janfoyte, watee e juude yimbe ben.»

⁴⁵ Kono hari taalibaabe ben alaa faamude ɗin konguɗi, sabu hari hidɗi wirnanii be fii wota be andu ko ɗi firi. Awa kadi hari hiibe huli landitagol mo ɗi.

*Fii Burɗo Teddude on e Hakkunde Maɓɓe
(Mat. 18.1-5; Mrk. 9.33-37)*

⁴⁶ Onsay yeddondiral wadi hakkunde maɓɓe fii andugol ko hombo e maɓɓe furi teddude.

⁴⁷ Nde tawnoo Iisaa kapun no andunoo ɗin miijooji maɓɓe, o yetti paykun, o jodɗini takko makko. ⁴⁸ Onsay o wi'i be: «Kala jabuɗo kun paykun e innde an, haray ko min o jabi. Awa kadi kala jabuɗo lan, haray ko Nuluɗo lan on o jabi. Ko fii ko burɗo fandude on e mon woni tedduɗo.»

⁴⁹ Yuuhanna yetti haala kan, wi'i: «Karamoko'en, men yi'ii godɗo no raɗoo jinnaaji e innde mo'on. Men tojani mo ɗun, bay o wondaa e amen fii jokkugol on.»

⁵⁰ Onsay Iisaa wi'i mo: «Wota on tojan mo d'un. Ko fii kala mo wonaa gajo mon, haray ko gido mon.»

Fii no Samariyankeebe ben Salornoo Tolnude Iisaa

⁵¹ Bay wonii balde de Iisaa ittete ka aduna doo den hewtii, o fibi anniye yahugol Yerusalaam. ⁵² O immini wobbe ko hikkoo yeeso makko, ben yahi haa e hodo Samariyankeebe goo fii ebbindanagol mo don kanko Iisaa. ⁵³ Kono ben yimbe jabaali mo tolnude, bay ko Yerusalaam o sutii. ⁵⁴ Bay be yi'ii d'un, Yaaquuba e Yuuhanna wi'i Iisaa: «Koohoojo amen, hidon faalaa yo men wi'u yo yiite ngen iwu ka kammu ara mula bee?» ⁵⁵ Onsay Iisaa fewti e maabe, feli be fota. ⁵⁶ Ontuma be yaari e hodo goo.

Fii ben Faalaabe Jokkude Iisaa (Mat. 8.19-22)

⁵⁷ E nder ko be yahata kon, goddo wi'i mo: «Mi jokkete kala ka yaarudaa.»

⁵⁸ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ndoni din no mari gayde mun, awa kadi colli din ka weeyo no mari jakkaaji mun, kono Bii-Aaden on kan alaa hay ka fowtina hoore mun nden.»

⁵⁹ Iisaa wi'i goddo goo: «Jokkan!»

On jaabii mo: «Koohoojo, newnanee lan taho, mi yaha mi wattinoya ben an en.»

⁶⁰ Kono Iisaa jaabii mo, wi'i: «Accu maybe ben wattina maybe mun ben, kono an yahaa feppinoyaa fii laamu Alla ngun.»

⁶¹ Goddo goo kadi wi'i mo: «Koohoojo, mi jokkay on, kono newnanee lan taho, mi yaha mi waynoyoo beynguure an nden.»

⁶² Iisaa wi'i ondon kadi: «Kala fawudo jungo mun e hoore kerri sarin, ontigi yeyyitii baawo, haray on nafataa laamu Alla ngun.»

10

Fii no Taalibaabe ben Cappande Njeedifo e Dido Nuliraa (Mat. 10.5-14)

¹ Bay feyyii e dun, Koohoojo on todfii fahin taalibaabe cappande njeedifo e dido. O imminiri be dido dido ko yaha adoyoo mo e ca'e den fow e kala nokkeeli di o rewoyta e mun. ² O wi'i be: «Baagol ngol no duudi, kono wa'oobe ben duudaa. Awa jooni, toree non Jom baagol ngol yo o addu wa'oobe ka baagol makko. ³ Jooni mido imminirde on wa baaloy e hakkunde caapaali, yahee. ⁴ Awa kadi wota on yoofo bonfohun kaalisi maa sasa maa pafe goo, hara kadi on hiwraaki hay gooto ka hoore laawol. ⁵ Kala suudu ndu naatoton e mun, wi'ee taho: <Yo buttu wonu e nduu suudu!> ⁶ Si bii-buttu no e nder ndun suudu, buttu mon on juuroto mo. Si ko liddu mun, on buttu wantanay on. ⁷ Tabitee e ndun suudu don, jaamon yaron ko be okkori on don woo, ko fii golloowo no handi e njoddi mun, hara on wadaali naata e nduu yalta e nduu.

⁸ «Kala saare nde naatudon e mun tolnadon, jaamee ko bannanadon kon. ⁹ Sellinon jawbe be tawdon don ben, wi'on be wonde *laamu

Alla ngun badike be. ¹⁰ Kono kala saare nde naatudon e mun, be salii on tolnude, yahee ka fottirde mabbe, wi'on: ¹¹ <Men fidday e mon mbullaari saare mon nangundi men ndin e koyde! Kono andee tun wonde, laamu Alla ngun badike!> ¹² Mi andinii on, pande jaawoore nden ko ndee saare *Saduuma buretee hoynaneede edii nden saare don.

¹³ «Bone wonanii ndee saare Kuuraziin e ndee saare Bayti-Sa'iida! Ko fii si tawno dii kaawakeeji moyyi wadunoodi ka mon, ko non wadirnoo e dee ca'e Tiiri e Siduuna, harayno neebii ko jeyaabe e den ca'e bornii concii heynordi, be wujitii ndoondi fii hollugol wonde be tuubii. ¹⁴ Ko dun wadi, pande jaawoore nden ko Tiiri e Siduuna buretee hoynaneede edii onon. ¹⁵ Onon non, bee be Kafernahuum, hidon sikka fii mon bantete haa ka aljanna? Oo'o, on bugete ka jahannama.

¹⁶ «Kala heditiido on onon bee taalibaabe an, haray ko min o heditii. Kala bugitiido on, haray ko min o bugitii. Awa-le kala bugitiido lan, haray ko Nuludo lan on o bugitii.»

¹⁷ Ben cappande njeediido e diido artidi e weltaare, be wi'i: «Kooohoojo amen, hay jinnaaji din yankinanike men e innde mon!»

¹⁸ Onsay o wi'i be: «Mi yi'ayno Ibuliisa no iwa ka kammu yanira wa farnitere. ¹⁹ Awa mi okkii on bawgal tippugol e bolle den e jahe den e kala bawde gano on, hara hay fus hebaali on. ²⁰ Wota on weltor ko jinnaaji din yankinani on kon. Kono weltoree ko inde mon den windaa ka kammuuli kon.»

*Fii Weltaare Iisaa nden
(Mat. 11.25-27, 13.16-17)*

21 Ko e on saa'i don tigi, Iisaa hebi weltaare fota immorde e *Ruuhu Seniido on, o wi'i: «Mi yettii ma yo Baaba, Jom leydi e kammu, fii koo ko wirnandaa d'un ben faamube e bee gandidube, feppinandaa d'un bee faybe. Hiyyii, ko fii ko d'un wonnoo yidi maa on yo Baaba.

22 «Awa, Baaba an wattii fow e juude an. Awa kadi hay gooto andaa ko hombo woni Bid'fo on si hinaa Baabaajo on, wano tawiri non kadi hay gooto andaa ko hombo woni Baabaajo on si hinaa Bid'fo on e on mo Bid'fo on faalaa mo feppinande.»

23 Onsay o fewtiti taalibaabe ben o wi'i be e qunuutu: «Gite yi'ude ko yi'udon kon malii!
24 Ko fii mi andinii on, annabaabe e lambe buy faalano yi'ude koo ko wondon yi'ude, kono be yi'aali. Be faalano kadi nanude koo ko wondon nanude, kono be nanaali.»

Misal Yettaangal e Samariyankeejo Moyyo on

25 Onsay god'fo e waawube fii Sariya ben immii landii mo fii ndarndagol mo, o wi'i mo: «Karamoko'en, ko hondun mi haani wafude fii yo mi hebu dan *ngurndan poomayankejan?»

26 Onsay Iisaa wi'i mo: «Ko hondun windii ka defte Sariya? Ko honno faamirdaa d'un?»

27 O jaabii mo, o wi'i: «Yo a yid'fir Alla Joomiraado maa on bernde maa nden fow e wonkii maa kin fow e doole maa d'en fow e

hakkil maa kin fowŋ, yidifiraa jokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.»P

²⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «A jaaborii no moyyiri. Warru non, a hebay dan ngurndan.»

²⁹ Kono tawi on no faalaa hollude peewal mun ngal, o wi'i Iisaa: «Ko hombo non woni on jokondo an?»

³⁰ Iisaa jaabori mo nii, o wi'i: «Godfo no iwraynoo Yerusalaam, no yaha Yeerikoo. O hawrondiri e wuybe, ben boori mo, piyi mo haa moggo mayde, be yahi, be acci mo don.

³¹ Hawrondiri *yottinoowo sadaka no feyyaynoo don, o yi'i oo nedfo, o takkii mo, o feyyi. ³² Fahin *Lewiyankeejo ari tawi mo don, on kadi yi'i mo, takkii mo, feyyi. ³³ Kono Samariyankeejo wondo e nder safaari mun, ari tawi mo, yurmaa mo. ³⁴ Onsay o badii, o juurani mo njaram e nebban ka barmeeji, o habbi. Onsay o wadi mo ka mbaddateeri makko, o nabi mo haa e suudu hobbe, o dankii mo. ³⁵ Bimbi mun, o yetti *dinaruuji d'idi, o jonni jom suudu hobbe ndun, o wi'i mo: «Dankor mo d'ii doo. Kala ko fawoydaa e hoore d'ii doo, mi yobitoyte tuma mi rewtoyi.»

³⁶ Ontuma Iisaa wi'i: «Ko hombo e bee doo tato woni jokondo oo mo bee wuybe yani e mun?»

³⁷ On waawufo fii Sariya jaabii, wi'i: «Ko yurmaado mo on.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «Yahu an kadi warraa non.»

Fii no Mariyatu e Mariyama Werniri Iisaa

³⁸ Fewndo Iisaa e taalibaabe mun ben wonnoo e hoore laawol, be naati don e hodo. Debbo wi'eteedo Mariyatu werni be ka mun. ³⁹ Tawi on no mari neene-gooto wi'eteedo Mariyama, on joodii e ley koyde Koohoojo on no heditoo kongudī makko dīn. ⁴⁰ Tawi Mariyatu kapun no jindidue e muraadī nder suudu dīn. Onsay o ari, o wi'i: «Koohoojo an, on kippataa fii ko oo neene-gooto an accidimmi e dee golle doo kon fow? Wi'anee lan mo yo o wallito lan!»

⁴¹ Koohoojo on jaabii mo, wi'i: «Mariyatu, Mariyatu! Hidfa maapii aani fii piiji duudufi. ⁴² Kono ko huunde wootere tun hitti. Mariyama kapun subike ko furi hittude kon, dfun-le o jabitantaake dfun.»

11

Fii no Taalibaabe ben Haani Tororde Alla (Mat. 6.9-13, 7.7-11)

¹ Nande goo tawi Iisaa no toraade Alla nokku goo. Bay o gaynii toraade, godfo e taalibaabe makko ben wi'i mo: «Koohoojo, tindinee men no torortee wano Yaayaa tindinirnoo non taalibaabe mun ben.»

² Onsay o wi'i be: «Nde hidfon toroo, on wi'iray nii:

«Baaba,
yo innde maa nden hormore,
yo laamu maa ngun feepu.

³ Okkor men jande woo paametee haanando men on.

⁴ Yaafanodaa men junuubaaji amen dīn,
wano menen kadi men woni yaaforande
kala bonnudo men.

Wota a naadu men e jarrabuyee.»

⁵ O wi'i kadi: «Si godfo e mon aru e immaade tumbere jemma, yaha ka njaatigi mun, o findina mo, o wi'a mo: <Njaatigi, jawlan bireediije tati, ⁶ ko fii mido hebi kodo ka jemma doo, mi alaa hay fus ko mi okkora mo.>

⁷ «Si on non mo o findinoyi wi'ii mo: <Mi torike ma wota a finnan, ko fii a taw mi falii baafal ngal, min e faybe an ben men waalike. Mi waawataa immaade fewndo doo, mi jonne bireedi!> ⁸ Mi andinii on, hay si o immaaki, o jonnira mo sabu njaatigiyaagal wongal hakkunde mabbe ngal, o jonniray mo kala ko o handi sabu ko on torotoodo habbitori angal hersa kon.

⁹ «Min-le mi wi'ii on: Toree, on okkorte. Dabbee, on hebay. Hoddee, on udditante. ¹⁰ Ko fii kala toriido okkorte, kala dabbufo hebay, awa kadi kala on hoddiido udditante.

¹¹ «Ko hombo e mon, bidfo mun torotoo dun bireedi, ontigi jonna mo hayre? Maa o toroo mo lingii, ontigi jonna mo mboddi? ¹² Maa o toroo mo wofoonde, o jonna mo yaare? ¹³ Si tawii non hay onon bonbe ben, hidon waawi wadande bibbe mon ben piiji moyyi, haray ko haa honto Ben mon Wondo ka kammu on okkorta ben toriibe mo *Ruuhu Seniido on!»

Fii no Iisaa Radori Jinnaaji dɪn

(Mat. 12.22-30; Mrk. 3.22-27)

¹⁴ Nande goo Iisaa radfii jinnawii mbobindinngii godfo. No ngii yaltirnoo e ontigi, o wowli, jamaa wonnoodo don on fow mugaa. ¹⁵ Wobbe e mabbe wi'i: «Ko e immorde e *Balzabuula lando jinnaaji dɪn o woni radorde

jinnaaji dīn!» ¹⁶ Wobbe goo kadi fii ndarndagol mo torii mo hollugol be maande iwrunde ka kammu.

¹⁷ Nde tawnoo himo andi dīn miijooji maβbe, o wi'i: «Kala laamateeri liddondirndi, kayri tigi ndi caabay. Awa kadi si suudu liddondirii, ndu lancoto. ¹⁸ Onon hidon wi'a ko tippude e Balzabuula mi woni radorde jinnaaji dīn. Si tawii non Ibuliisa liddike hoore mun tigi, ko honno laamateeri makko ndin tabitirta? ¹⁹ Si tawii non wonii min ko tippude e Balzabuula mi radorta jinnaaji dīn, dūn haray onon be mon ben non ko tippude e hombo be radorta dī? Ko dūn wadī si kambe tigi be jaawoyay on. ²⁰ Kono si tawii ko tippude e bawgal Alla ngal mi woni radorde jinnaaji dīn, haray *laamu Alla ngun arii haa e mon.

²¹ «Nde nedfo dolnudo jom aalaaji ayni galle mun woo, jawle mun den daday. ²² Kono si tawii burfo mo doole arii, yanii e makko, foolii mo, o jabitay dīn jogaaji dī o hoolornoo, o sendita den jawle makko.

²³ «Kala mo aldaa e an, haray ko gapo an, awa kadi kala mo wallataa lan moobitode, haray ko saakoowo.

²⁴ «Nde jinnawii yalti e nedfo woo, ngii hammiray ka wulaa, hara hingii dafba nokkuure fowtorde. Si ngii tawii ngii hebaali, ngii wi'ay: <Yo mi yiltito ka suudu ka mi iwnoo fon.> ²⁵ Nde ngii hewtiti, ngii tawa ndun suudu fitaama labbinaama. ²⁶ Onsay ngii yahay, ngii dafboya jinnaaji jeedidi burfi ngii hunyude, dī naata

don, di hofa. Onsay sakkitorde on nedfo buray aranun fun bonude.»

²⁷ Fewndo ko Iisaa yewtaynoo fun, debbo ewnii ka hakkunde jamaa ton, wi'i: «Maloore wonanii nduu reedu saawundu ma e din endi di muynudfaa!»

²⁸ Kono Iisaa jaabii, wi'i: «Maloore wonanii kan ben hedotoobe daaluyee Alla on, doftoo mo!»

Fii Maande Annabi Yuunusa nden

(Mat. 12.38-42)

²⁹ Nde tawnoo jamaa on no beydaade tun, onsay kanko Iisaa o wi'i: «Nguu jamaanu doo ko jamaanu bonngu, hingu dabba maande. Kono ngu jonnetaake maande si hinaa sifa ndee nde Yuunusa. ³⁰ Ko fii ko wano Yuunusa wonirannoo yimbe ndee saare *Niinawa maande non, ko wano non *Bii-Aaden on kadi woniranta nguu jamaanu doo maande. ³¹ Nande jaawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu doo no jaawee woo, onsay oo debbo laaminoodo ndii leydi hikkorndi ka sengo jaamo immoyto, jaawoya be sabu iwugol mo haa ka kattudi leyde, ara heditoo ngun faamu Sulaymaana, hara-le burdo Sulaymaana no doo. ³² Awa kadi jande jaawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu doo no jaawee woo, yimbe Niinawa ben kadi immoyto, jaawoya be sabu ko be hedinoo waaju Yuunusa ngun, be tuubi, hara-le burdo Yuunusa no doo.»

Misal Yettaangal e Lampu

(Mat. 5.15, 6.22-23; Mrk. 4.21)

³³ «Hay gooto hubbintaa lampu suuda mo maa hippa mo e ley siyonwal, kono o wafay mo e

kene fii no naatoobe ben yi'ira ndaygu ngun. ³⁴ Ko yiitere maa nden woni ndaygu bandu ndun. Si tawii yiitere maa nden no selli, haray bandu maa ndun fow no ndaygi. Si tawii non yiitere nden no jawi, haray bandu maa ndun no e nder niwre. ³⁵ Reenee wota ndaygu wongu e mon ngun wontan on niwre. ³⁶ Si tawii bandu mon ndun no ndaygi, hara teral mon hay gootal alaa ka niwre, dɔn haray bandu mon ndun fow no ndaygiri wa nde ndaygu lampu jalbi e mon.»

*Fii no Iisaa Hajori Fariisiyaabe ben
(Mat. 23.1-36; Mrk. 12.38-40)*

³⁷ Wa fewndo ko Iisaa yewtaynoo dɔn, *Fariisiyaajo goo torii mo yo be yaadu ka makko, be hirtodoya. Onsay o naati, o joodi fii jaamugol. ³⁸ Kono Fariisiyaajo on ɲaldi ko Iisaa toolii fii jaamugol kon soofaaki. ³⁹ Onsay Koochojo on wi'i mo: «Onon bee Fariisiyaabe, ko baawo miranji dɔn tun labbinton, hara hidon heewi miile e bonki. ⁴⁰ Onon ko on faada-hakkilbe, hara hinaa Tagudo baawo on tagi nder on kadi? ⁴¹ Okkoree waasube ben ko woni ka nder kon, onsay ko heddi kon fow laabanay on.

⁴² «Kono bone wonanii on, onon bee Fariisiyaabe, bay hidon ittana naana e suukooran e kala tutateeriji wondi e naakoo farilla, hara hidon welsindanii peewal ngal Alla yedata ngal e giggol makko ngol. Hara-le ko dɔn haanunodɔn jokkude, tawa kadi on welsindaaki e ko heddi kon.

⁴³ «Bone wonanii on, onon bee Fariisiyaabe, bay hidon yidi saffawol aranol ngol ka juulirde e hiwreede ka fottirde.

⁴⁴ Bone wonanii on, bay hidon wa'i wa genaale de aldaa e maande, de goddo rewata e mun hara andaali!»¶

⁴⁵ Onsay goddo e hakkunde waawube fii Sariya ben yetti haala kan, wi'i mo: «Karamoko'en, si on maakirii nii, haray on aybinii men menen kadi!»

⁴⁶ Ontuma Iisaa jaabii mo, wi'i: «Bone wonanii on onon kadi bee waawube fii Sariya, bay hidon fawa yimbe ben dolle de be waawataa nabude, hara onon on fopportaa dun hay hoore hondu fii wallugol be.

⁴⁷ «Bone wonanii on, bay hidon maha maandina genaale annabaabe ben, hara-le ko baabi-raabe mon ben sahinbini be. ⁴⁸ Dun no seedin-tini wonde hidon newni den kuude ben baabi-raabe mon, bay ben sahinbiniino annabaabe ben, onon kadi hidon mahude maandina genaale mabbe den. ⁴⁹ Ko dun wadi si Alla, Jom faamu on, no daalunoo: <Mi nabanay be annabaabe e nulaabe, be wara wofbe e ben, be tam-pina beya ben>, ⁵⁰ fii no nguu jamaanu doo yantiroyee yiiyan annabaabe hibbanoodan dan gila ka fudfoode aduna, ⁵¹ dun ko gila e yiiyan Haabiila dan haa addani e yiiyan Zakariyaa dan, on waranoodo hakkunde *layyorde nden e

¶ **11:44** 11.44 Tippude e Sariya Muusa on, si goddo meemi furee maa o rewii e yenaande, haray o wonii harmudo. Lew. 21.11, Ada. 19.11

*juulirde mawnde nden. Mi andinii on, pellet nguu jamaanu doo yantoyte fii d̄un.

⁵² «Bone wonanii on, onon bee waawube fii Sariya, bay on suudfii saabiwal gandal ngal, on naataali, awa kadi on jabaali faalanoobe naatude ben naata!»

⁵³ Bay o yaltii d̄on, jannoobe fii Sariya on ben wondude e Fariisiyaabe ben fud̄fii mo monanaade, landoo mo lande duudufe, ⁵⁴ wafana mo pirci, fii tun no be nangira mo immorde e kongud̄i makko d̄in.

12

Fii Hajande e Waaju

(Mat. 10.26-28)

¹ Wa fewndo onsay, tawi yimbe guluuje gu-luuje moobondirii haa hibe yaabindira. Onsay Iisaa attii wi'i taalibaabe mun ben: «Reenee e lewen *Fariisiyaabe ben, d̄un ko faasiqankaaku ngun. ² Alaa ko suudfii ko feenataa, awa kadi alaa gundoo mo andotaako. ³ Ko d̄un wadi, kala ko wowlud̄on ka niwre feenay jalorma ted̄an, e kala ko sowndid̄on ka cuud̄i ewnorte ka warpakke.

⁴ «Mi andinii on yo yibbe an, wota on hulu waroobe bandu ben, toonin d̄un alaa ko be waawi. ⁵ Mi hollay on On mo gasoton hulude: hulee on Mardo bawgal warugol bugoo ka jahannama nde wari. Mi andinii on, ko on Mardo bawgal wadugol d̄un haanud̄on hulude. ⁶ Hinaa seresereeji jowi no yeeyee tammaaji d̄idi? Kono Allaahu on kapun yejjitaa hay gootun e majji.

⁷ Hay cukuli ko'e mon d̄en fow no limaa. Wota

on hulu, ko fii hidon buri seresereeji buy hittude ka Alla.

⁸ «Mi andinii on, kala qirritiido fii an yeeso yimbe ben, *Bii-Aaden on kadi qirritoyto fii makko yeeso malaa'ikaabe Alla ben. ⁹ Kono kala yeddufo fii an yeeso yimbe ben, fii ontigi yeddoyte e yeeso malaa'ikaabe Alla ben. ¹⁰ Kala wowludo Bii-Aaden on ko boni, no ara ka yaafanee. Kono kala hoynudo *Ruuhu Seniido on yaafantaake.

¹¹ «Tuma noddadon ka juulirde e yeeso mawbe ben e laamiibe ben, wota on jiboyo ko jaabodon maa ko wi'on. ¹² Ko fii don kisan Ruuhu Seniido on tigi longinay on ko gasoton yewtude kon.»

Fii Galo Faada-Hakkiljo

¹³ Godfo e hakkunde on jamaa wi'i Iisaa: «Karamoko'en, maakanee ben-gooto an on yo men sendodu ndondi amen ndin.»

¹⁴ O jaabii on nedfo, o wi'i: «Ko hombo wadimmi naawoowo maa sendanoowo on?» ¹⁵ O watti e dun: «Reenee wattanon yiila e kala miile, ko fii ko aaden aldi woo, ngurndan makko dan hinaa e dun humii.»

¹⁶ Onsay o wadani be ngal misal doo, o wi'i: «No woodunoo nedfo aldudo mo toore leydi mun moyyiri dun fota. ¹⁷ Tawi on nedfo no miijotonoo, wi'a: <Ko honno mi wadata, ko fii mi alaa ka mi wada ngal copal an?> ¹⁸ O wi'itii: <E hino ko mi wadata kon: Mi lancay tumusuuje an den, mi moyyina burde de njandude ka mi loowa nende an den e piiji an din fow. ¹⁹ Jooni yo wonkii an, bay mido mari jawle buy ko

yonatammi e nder duubi buy, yo mi fowto, mi jaama, mi yara, mi weltoo!>

²⁰ «Kono Allaahu on wi'i mo: <Ko an yo faada-hakkiljo, e nder oo jemma d'oo tigi a yantete wonkii maa kin. E hara koo ko faandidaa, ko hombo d'un wontanta?>

²¹ «Awa ko nii woniranta kala on moobufo jawle e baawo aldangol Alla.»

Fii Hakkunde Anndeeji e Keyeeji

(Mat. 6.25-34)

²² Onsay Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Ko d'un wadi si mi wi'ay on wonde, wota on aanu fii ko jaamon e nder ngurndan mon d'an maa fii ko bornon balli mon d'in. ²³ Ko fii ngurndan no furi neema, awa kadi bandu no furi koltu. ²⁴ Ndaaree kayakayaaji d'in: di sankataa, di wa'ataa, di alaa tumusuuje e caagaaje, kono Allaahu on no wurni di, hara-le hidon furi colli d'in hittude. ²⁵ Ko hombo e mon e nder annde mun waawata beydude ngurndan mun d'an beru sogonal? ²⁶ Si tawii non on waawataa hay ko furi lo'ude kon, haray ko hondun aananton fii ko lutti kon?»

²⁷ «Ndaaree no d'ii piindijji fudirta njanda, hara-le di gollataa, di saɗnataa. Kono non mi andinii on, hay Sulaymaana e nder darja mun on fow holtiraali hay wa wootiri e majji. ²⁸ Si tawii non Allaahu on no holtinirde non hay hufo wonuko hande ka ngesa kon, bugoyteeko jango ka yiite kon, hara o ronkay wafande on ko furi d'un, onon bee fanda-gomdinalbe? ²⁹ Onon non wota on yango fii ko jaamon maa ko yaron, wota fii d'un maapin on. ³⁰ Ko fii d'un fow ko

be gomdinaa ka aduna ben dabbata d'un. Kono Ben mon Wondo ka kammu on no andi hidon handi e d'un. ³¹ Kono dabbee tun laamu makko ngun, d'in piiji fow beydanoyte on.

³² «Ko onon yo wuro tosooko, wota on hulu fus, sabu Ben mon Wondo ka kammu on tawii no wela mo ka o yeda on laamu ngun. ³³ Yeeyee ko jeydon kon, okkoron miskinbe ben, moyyinee bonfooji di hiddataa, d'un wonanay on keyee mo lannataa ka kammuuli, d'on mooyataa, awa kadi ngujjo meemataa. ³⁴ Ko fii ko ka keyee mon on woni woo, bernde mon nden wonata.»

Fii Reenugol e dow Hebulaare

³⁵ «Wonee hebuliibe,^r hara lampuuji mon d'in no hubbi. ³⁶ Wa'on wa nde jiyaado jijjii jom mun, hara ko yahudo peera, hara no on hewtitiri hodfdii, o udditanay mo. ³⁷ Ben jiyaabe malii nde jom maabe ari tawi hibe aynude. Ka haqiiqa mi andinii on, jom ben daditoto, o bannana be ko be jaama. ³⁸ Ben jiyaabe be jom mun tawi no ayna tumbere jemma maa ka tatabal jemma, haray ben malii. ³⁹ Ko fii andee fota, si tawno jom galle no andunoo nde ngujjo on araynoo wujjugol, haray o accataano galle makko den fusee. ⁴⁰ Awa onon kadi hebilee, ko fii Bii-Aaden on aroyay e saa'i nde on sogitaaki.»

Fii Jiyaado Holniido e Jiyaado Bondo (Mat. 24.45-51)

⁴¹ Onsay Petrusu wi'i mo kanko Iisaa: «Koohoojo amen, hara ngal misal doo ko fii amen tun kaa ko fii yimbe ben fow?»

^r **12:35** 12.35 Maa: «daditiibe».

⁴² Koohoojo on jaabii mo, wi'i: «Hara ko golloowo hombo reeniido holniido woni ko jom mun halfinta neemingol kurkaadi mun dɪn e saa'i haanudo? ⁴³ Maloore wonanii on jiyaado mo jom mun ari tawi no jokkiri non. ⁴⁴ Ka haqiiqa mi andinii on, o halfinay mo jawle makko den fow. ⁴⁵ Kono si on jiyaado wi'itike: <Jom an neebii araali>, onsay, o nangana tilfugol kurkaaduube ben worbe e rewbe e jaamugol yara haa mandila, ⁴⁶ jom on jiyaado aray nde on jiyaado sabbaaki mo e saa'i mo o sogitaaki, o letta mo lette sattude, o wada mo ka be gomdinaa ben wadete ton.

⁴⁷ «Jiyaado andudo faaleeji jom mun dɪn, kono o ebbindaaki, maa o wadaali faaleeji jom makko dɪn, o piyete piggal duudungal. ⁴⁸ Kono si tawii non ontigi andaa faale jom mun on, o wadii kuude foddude e donkineede, o foccete ko hawri. On okkoraado ko duudi yantete ko duudi, awa kadi on halfinaado ko duudi landitoyte ko burti.»

Fii Liddondiral
(*Mat. 10.34-36*)

⁴⁹ «Mido ari bugagol yiite e oo aduna, mi faalete hara nge hubbii! ⁵⁰ Kono no woodi loyegol ngol mi loyoytee, e maanaa dɪn ko tampere, doo yo dɪn sollitanan, haray mido sonjii. ⁵¹ E hara on sikku ko addugol buttu e oo aduna mi arani? Oo'o, hinaa dɪn, kono ko liddondiral mi addi. ⁵² Ko fii gila jooni njowo wondube e nder suudu be woncondiray, tato liddondiray e beya dɪdo, beya dɪdo kadi liddondira e beya tato. ⁵³ Baaba liddondiray e bidɪdo, bidɪdo liddondira

e baaba, neene liddondira e jiwo mun, jiwo kadi liddondira e neene mun, debbo liddondira e esiraawo mun jiwo, jiwo on kadi liddondira e esiraawo mun debbo.»

Fii Faamugol Firo Saa'iiji

(Mat. 16.2-3)

⁵⁴ Iisaa wi'i kadi jamaa on: «No yiirudon duulere no immori ka hirnaange, on wi'ay kisan <ndiyan dan aray>, d'un wonira non. ⁵⁵ Awa kadi no yiirudon hendu ndun iwrii sengo jaamo woo, on wi'ay <nguleendi ndin arii>, d'un kadi wada.

⁵⁶ Ko onon yo faasiqiibe, on waawii faamude fii ko feepi ka leydi kon e ko feepi ka kammu kon. Ko fii hondun non on waawaali andude oo saa'i fewndiido doo?

⁵⁷ «Hara ko fii hondun onon on waawataa faamande hoore mon ko feewi kon? ⁵⁸ Nde an e mo habidudaa hidon yaha ka yeesoojo on woo, wadu feere no faamondiron ka laawol, fii wota o watte e juude jaawoowo on, on jaawoowo kadi watte e juude aynoobe kaso ngon, ben sokoye. ⁵⁹ Mi andinii ma, a yaltataa don fannamaa a yobaali mbuufu sakkitoro on.»

13

Ewol Tuubuubuyee

¹ Ko fewndo onsay, wobbe ari fillitanii Iisaa fii bee be Jaliilu be Pilaatu warnoo fewndo be hirsata daabeeji fii ittugol sadakaaji mabbe. ² O jaabii be kanko Iisaa, o wi'i: «Hara on sikku ben be Jaliilu no furi Jaliiluyankooobe ben fow junuubu bay be lettorii non? ³ Min mi wi'ay on - oo'o! Kono si on tubaali onon kadi, on fow on

re'ay. ⁴ Kaa hara on sikku bee sappoo e njeetato, be nduu suudu aynirdu ka maadi Siluwaama yani e mun wari, no buri bee be Yerusalaam luttuƙe fow bakkatu? ⁵ Min mi wi'ay on - oo'o! Kono si on tuubaali onon kadi, on fow on re'ay.»

⁶ Onsay o waɗani be ngal misal ɗoo: «Tawi godɗo no marnoo yibbehi ka tutateeri mun. O ari ɗaɓɓugol fiɓɓe e makki, o hebaali. ⁷ Onsay o wi'i gollanoowo mo on ka tutateeri: «Heɓii nii duubi tati mido arude ɗaɓɓugol fiɓɓe e ngal leggal, mi hebaali. Hara ko nafa hondun ngal wonani ɗoo? Jooni soppu ngal!»

⁸ «Kono golloowo on jaabii mo, wi'i: «Jom an, accee ngal ɗoo ndee hitaande ɗoo. Doo e ɗun mi jasay binde maggal on fow mi waɗana ngal jolu. ⁹ No gasa ka ngal rima ko arata. Si ko liddle mun, onsay on soppoyay ngal.» »

Fii no Debbo Jukkunnaajo on Sellinraa e Aseweere

¹⁰ Tawi pande goo Iisaa no jannaynoo e juulirde goo e *jalaande fowteteende nden, ɗun ko asewe. ¹¹ Tawi no ɗon debbo mo jinnawii jukkini heɓii duubi sappoo e jeetati, himo turii, o waawataano bantaade few. ¹² Bay Iisaa yi'ii mo, o noddii mo, o wi'i: «Debbo, a sendaama e jukkere maa nden!» ¹³ Onsay Iisaa *fawi juude mun ɗen e makko. Don kisan debbo on feewi e darnde, o manti Allaahu on.

¹⁴ Kono yeessoojo juulirde nden seytini kon ko Iisaa pawndi pande asewe, o wi'i jamaa on: «No woodi balde jeegoo gaseteede golleede e mun. Aree pawndedon e ɗen balde ɗon, hara hinaa e jalaande asewe!»

¹⁵ Koohoojo on jaabii mo, wi'i: «Ko onon yo faasiqiibe! Hinaa mo kala e mo'on yaltinay nagge mun maa mbabba mun ka dingiraa mun jande asewe, naba yarnoya? ¹⁶ Hara oo debbo iwdi Ibraahiima mo Ibuliisa habbi gila duubi sappoo e jeetati, haanaa ka o firtanee dīn kabbi jande palaande fowteteende nden?»

¹⁷ Bay o yewtirii non, dūn hersini aybe makko ben fow, kono jamaa luttuɗo on weltori dīi piiji hittuɗi dī o waɗaynoo.

Mise Yettaafe e Abbere Bene e Lewen
(*Mat. 13.31-33; Mrk. 4.30-32*)

¹⁸ O wi'i fahin: «Hara ko hondun *laamu Alla ngun nandi, maa ko hondun mi eɓɓindirta e maggu? ¹⁹ Hingu wa'i wa abbere bene nde godɗo yetti, bugii ka suntuure mun. Nden fufi, wonti leggal ngal colli dīn ka weeyo arata hoda e caldi mun.»

²⁰ O wi'i kadi: «E ko hondun mi eɓɓindirta e laamu Alla ngun? ²¹ Hingu wa'i wa lewen mo debbo yetti, jillindiri e sariyaare tati condi farin, o piya dūn, on lewen wona sabu dūn fow yura.»

Yewtere fii Damun Tosokun
(*Mat. 7.13-14*)

²² Ko Iisaa yahaynoo Yerusalaam, o rewayno kodolun e kodolii hara himo waajoo. ²³ Godɗo goo landii mo, wi'i: «Koohoojo, hara ko yimbe seedaabe tun dandoytee?»

Onsay o wi'i be: ²⁴ «Etee no naatiron ka dambugal faadungal, ko fii mi andinii on, buy ɗaɓɓoyay no naatira dūn, kono be waawoytaa.

²⁵ Nde jom galle dēn immii ombi baafal ngal woo,

hara hidfon ka yaasi, onsay on fudfoto honkande mo baafal ngal, wi'a: <Koohoojo, udditanee men!> O jaaboyto on, o wi'a: <Min mi andaa ko on be honto!>

²⁶ «Wi'on kadi: <Men naamuno men yaridi e mon, awa kadi on waajotono ka d'ate amen.> ²⁷ O jaaboo on kadi, o wi'a: <Min mi andaa ko on be honto. Onon bee wadaynoobe ko boylii fow, pottitee lan!>

²⁸ «Tuma yi'ufon Ibraahiima e Issaaqa e Yaaquuba e beya annabaabe heddiibe fow ka nder laamateeri Alla, tawa onon ko on bugoyteebe ka yaasi, ka wullaandu e njatindiro piye woni ton. ²⁹ Iwroyte funnaange e hirnaange, nano e paamo, be nafodoya ka laamateeri Alla. ³⁰ Awa andee wonde, no woodi baawoobe wontiroyaybe yeeso, wano tawiri non kadi no woodi yeesoobe wontiroyaybe baawo.»

Fii no Iisaa Aanirani Yerusalaam
(Mat. 23.37-39)

³¹ Ko e on saa'i don *Fariisiyaabe goo ari wi'i mo kanko Iisaa: «Yahu iwaa doo, ko fii *Heroodu no faalaa sahinbinde ma!»

³² O wi'i be: «Yahee hollon ndun saafaandu: Midfo radaade jinnaaji din, mi sellina jawbe ben hande e jango, ka palaande tammere haray timmanii lan. ³³ Kono bee mi seppa hande e jango e fad'di-jango, ko fii haanaa ka annabaajo waree ko wonaa Yerusalaam.

³⁴ «Ee Yerusalaam! Ee Yerusalaam! Ko an yo saare sahinbinoore annabaabe, wariroore nelaabe e mun kaaye! Ko haa honto mi faalanoo moobude bee faybe maa wano gertogal moobirta

coppi e ley gabitti mun, e hin-le on jabaali dfun! ³⁵ Awa nokkuure mon nden eggaama. Kono mi andinii on, on yiitataa lan haa pande wi'oyton: <Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on!> »^S

14

Fii no Iisaa Nawndiri Nawnudo Goo

¹ E *aseweere goo, dfun ko *ɲalaande fowteende nden, Iisaa naati e suudu hooreejo Fariisiyaabe ben fii nafagol, tawi ben Fariisiyaabe no tenyina mo. ² Tawi aaden buutudo no yeeso makko d'on. ³ Onsay Iisaa landii waawube fii Sariya ben e Fariisiyaabe ben, o wi'i: «Hara no dagii ka ɲawndee e aseweere kaa dagaaki?» ⁴ Kono be fow be deyyi. Onsay o yetti on ɲawdo, o sellini, o acciti mo, on yahi.

⁵ Onsay o wi'i be: «Ko hombo e mon, si biɗdo mun maa nagge mun aru e yanude e nder woyndu, salotoo nge yawnude maa yawna mo don kisan fii nden pande ko asewe?» ⁶ Laatii be waawaali jaabaade hay huunde e dfun.

Fii no Saatinirtee

⁷ Bay o yi'ii no ben saatinanoobe suboraynoo ndaɗɗule yeesooje d'en, o waɗani be ngal misal doo, o wi'i be: ⁸ «Si on aru e saatineede e peera, wota on wonu ka ndaɗɗule yeesooje fii hita taw burdo on hittude no saatinaa don ⁹ haa saatindo on on ara wi'a on: <Accanee oo doo ndaɗɗudi ndin.> Onsay on hersay ruttagol ka ndaɗɗudi baawoori. ¹⁰ Kono tuma saatinadon

woo, wontiree baawo fii tuma nde saatindo on on ari woo, yo o wi'u on: <Gido an, aru wonaa yeeso gaa.> Onsay dun wonanay on teddungal e tawnde ben be saatindinafon fow. ¹¹ Ko fii kala mawnintiniido jippinoyte, awa kadi kala jippindo hoore mun mawninoyte.»

¹² Onsay kanko Iisaa o wi'i saatindo mo on: «Nde hida soyyina maa hirtina woo, wota a saatin yibbe maa ben maa neene-gootoobe maa ben maa musibbe maa ben maa kawtalbe maa aldube ben, fii wota kambe kadi be saatine pande goo, dun wonane njoddi. ¹³ Kono nde wadataa caatal woo, saatin miskinbe ben e jukkunnaabe ben, e maanaa bofoobe ben e bumbe ben. ¹⁴ Dun a wonoyay malaado, ko fii ben alaa ko yobitire, a yobitoyte pande ummutal feewube ben.»

*Misal Yettaangal e Saatinanoobe fii Nafagol
(Mat. 22.1-10)*

¹⁵ Bay goddo e be o nafodaynoo ben nanii din kongudi makko kanko Iisaa, o wi'i mo: «Maloore wonanoyay on nafoytoodo ka *laamateeri Alla!»

¹⁶ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Nande goo goddo wafuno caatal moolanaangal, o saatini yimbe buy. ¹⁷ Bay nafagol ngol fewndike, o nuli kurkaadu makko ndun yo on yahu wi'a be o saatinnoo ben yo ben aru, ko fii hebulaama.

¹⁸ «Kono be fow be kuylitidi. Arano on e mabbe wi'i ndun kurkaadu: <Midfo soodi ngesa, bee mi yaha mi ndaaroya mba. Mi torike mo yo o yaafol lan.> ¹⁹ Goddo on wi'i: <Midfo soodi kalali sappo, midfo yahude mi lasindoo di, mi torike mo

yo o yaafo lan.> ²⁰ Godɔo goo kadi wi'i: <Midɔ jombi neebaali, ko dɔn hadata mi yaha.>

²¹ «Bay kurkaadu ndun hewtitii, o yottintini e jom makko ko o nulaa kon fow. Onsay jom galle on tikki, o wi'i ndun kurkaadu makko: <Yahu kisan e dɔte den fow, njane e tosooke, addanoyaa mi miskinbe ben e jukkunnaabe ben e bumbe ben e boofooɔe ben fow.>

²² «Kurkaadu ndun wi'i: <Jom an, ko yamirdɔn kon wadaama, kono haa jooni ka joodee no lutti.>

²³ «Onsay jom galle den wi'i kurkaadu ndun: <Yahu haa ka fulawaa, takkodaa kowle den fow, rewaa e datoy koy fow, etodaa no yimbe ben arda fii no ka an heewira. ²⁴ Ko fii mi andinii on, hay gooto e bee be mi saatinnoo aranun mettotaako oo nafakka an!> »

Fii no Iisaa Haanaa Jokkireede

(Mat. 10.37-38)

²⁵ Tawi jamaa moolanaado no jokkondirnoo e Iisaa. O fewtiti be, o wi'i: ²⁶ «Si godɔo arii e an, hara o woniraa selugol ben makko e yumma makko e beyngu makko e bibbe makko ben e neene-gootooɔe makko ben worbe e rewbe haa naɓani wonkii makko kin tigi, haray onɔn waawataa wonude taalibaajo an. ²⁷ Awa kadi kala mo yettaali *leggal mun altindiraangal ngal jokkimmi, haray ontigi waawataa wonude taalibaajo an.^t

²⁸ «Hara ko hombo e mon si no faalaa darnude koore, ronkata joodaade taho, taskoo fii ko o ebɓi kon si ko ko yonata? ²⁹ Kulol wota ootigi fudɔo

^t **14:27** 14.27 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

ronka gaynude, fii wota yi'ube mo e d̄un ben fow jalu mo, ³⁰ wi'a: «Oo neddo fuddino darnude, kono o waawaali lannitaade!»

³¹ «Maa hara ko lando hombo fokkitanta habidoygol e lando goo mo konu mun woni embere yimbe guluuje noogayo, hara kanko ngu makko ngun ko embere yimbe guluuje sappo, ronkata joodaade taho, taskoo si o heboyay kutu mabbe? ³² Si o tawii non o heboytaa kutu mabbe bay oya no wodditii mo taho, o nelay e on fii yo on wad̄an mo sartiiji no buttu on tabitira. ³³ Ko d̄un wad̄i, kala e mon mo woniraa seedugol e ko o jeyi kon, haray gasataa wonde taalibaajo an.

³⁴ «Landan ko huunde moyyere, kono si dakamme majjan on iwii, haray ko honno dakamme majjan on wattirtee? ³⁵ Haray d̄an alaa nafa ka leydi maa ka polu, ko hawkoYTEEDAN ka yaasi.

«Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

15

Misal Yettaangal e Baalii Majjungii

(Mat. 18.12-14)

¹ YantooBe sagalle ben fow wondude e junuubanke'en no badotonoo Iisaa fii hedagol mo. ² Fariisiyaabe* ben e jannoobe fii Sariya on no n̄unaynoo hakkunde mabbe, wi'a: «Oo doo kapun bannitay junuubanke'en, naamida e mabbe!»

³ Onsay kanko Iisaa o wad̄ani ben ngal misal doo, o wi'i: ⁴ «Ko hombo e mon si no mari baali teemedere, gootii e d̄in majja, ronkata accude cappande jeenay e jeenayji d̄in ka wulaa, yaha

ɗaɓɓitoya majjungii ngin haa nde o yiitoyi ngii woo? ⁵ Nde o yiitoyi ngii, o wakkoo ngii e hoore weltaare. ⁶ Nde o hewtiti ka makko, o nodditay yibbe makko ben e kawtalbe makko ben, o wi'a be: <Weltodee e an, ko fii mi yiitii baalii an majjunoongii ngin!> ⁷ Mi andinii on, ko wano non kadi weltaare ɓurirta woodude ka kammu sabu junuubankeejo gooto tuubudo, edii feewube cappande njeenayo e njeenayo be tuubuubuyee fawaaki ɗun.»

Misal Yettaangal e Tammaaru Majjundu

⁸ «Maa ko debbo hombo mardo tammaaji sappo, si wooturu e ɗin majjirii mo, ronkata huɓɓude lampu, fitta suudu mun ndun, ɗaɓɓitira hakkil haa nde o yiiti ndu woo? ⁹ Nde o yiiti ndu, o nodditay yibbe makko ben wondude e kawtalbe makko ben, o wi'a be: <Weltodee e an, ko fii mi yiitii tammaaru an majjunoonda ndun!> ¹⁰ Mi andinii on, ko wano non kadi malaa'ikaabe Alla ben weltorta tuma nde junuubankeejo gooto tuubi.»

Misal Yettaangal e Bidɗo Funsoowo

¹¹ O wi'i kadi: «Godɗo no marnoo ɓibbe ɗiɗo. ¹² Toolaajo makko on wi'i mo: <Baaba an, jonnee lan gebal an ngal mi haani hendoyaade ngal ka jawdi mon.> Onsay ben mabbe sendani be jawdi mun ndin.

¹³ «Bay balde feyyii, toolaajo on moobi ko o jeyi kon fow, o yahi e leydi wodɗundi, o funsitoyi ton jawdi makko ndin fow e nder jiiɓaare. ¹⁴ Bay o lannii fewjande fow, heege tiidunge wadi e ndin leydi. Onsay o fudɗaa ɗakkireede. ¹⁵ O

halfinoyii e godfo goo jeyaado e ndin leydi, on nabi mo ka gese mun fii ko aynana dun koseeji mun din. ¹⁶ Himo faaletenoo naamude neteeje de koseeji din naamaynoo den, kono hay gooto okkoraali mo.

¹⁷ «O luggini miijo, o wi'i: <Ko gollooŋe njelo ben an mari naamooŋe haa luttina, hara min mido maaya doo heege! ¹⁸ Jooni non, mido yiltitaade ka ben an, mi wi'a ŋe: Baaben, mi wadŋii junuubu ka Alla, mi hebii hakkee mon, ¹⁹ mi foddaa e noddeede biɗfo mon hande kadi. Jogoree lan wa golloowo mon.>

²⁰ «Onsay o yiltitii ka ben makko. Bay o badike, ben makko haynii mo, yurmaa mo. Tun ben makko dogi, hirbii mo, lunnii. ²¹ Onsay on biɗfo makko wi'i mo: <Baaben, mi hebii junuubu ka Alla mi hebii hakkee mon, mi foddaa e noddeede biɗfo mon hande kadi!>

²² «Kono ben makko yamiri kurkaaduube mun ben, o wi'i ŋe: <Yahee tinna addanon mo kaftaane burfo fotude on bornon mo, wadanon mo hurundaare ka hondu e pade ko o wattoo.> ²³ O wi'i ŋe kadi: <Addoyee ga'un fayukun kun, hirson, naamen, weltoden. ²⁴ Ko fii hari oo biɗfo an doo ko mayfo, kono jooni o wuuritii, hari kadi o majjii, kono jooni o yiitaama!> Onsay ŋe woni e fijugol weltoda.

²⁵ «Dun hawrondiri afo makko on no ka ngesa. Bay on badike ka hodo fewndo ko o artata, o nani hito gimi e gami. ²⁶ Tun o noddi golloowo maŋŋe goo fii ko humpita mo kon ko woni wadude ka maŋŋe. ²⁷ On golloowo wi'i mo: <Miŋan maa hewtitii. Bay non o hewtitii e jam,

ko sabu dfun ben maa en hirsiri ga'un fayukun kun.>

²⁸ «On seytini kisan, o salii naatude. Onsay ben makko yalti jeeji mo fii yo o naatu. ²⁹ Kono o wi'i ben makko: <E hino, wadii nii duubi buy mido yanganaade on. Haa hande mi yeddaali on. Minle hay nde wootere on okkaali lan hay be'un fii ko mi saatinira goreebe an ben. ³⁰ Kono bay oo bid'fo mon doo dekkud'fo ndii jawdi mon dekkidi ndi e wadoobe jinaa artii, ondon on hirsanii mo ga'un fayukun kun!>

³¹ «Ben makko wi'i mo: <An non boobo an, pande woo hidfen wondi. Ko mi mari kon fow ko an jeyi. ³² Kono mi taw bee mi weltoo, mi wada welo-welo, bay hari oo minniraawo maa doo ko maydo, kono jooni o wuuritii, hari kadi o majjii, kono jooni o yiitaama.> »

16

Fii Mbatulaajo mo Fewaa

¹ Iisaa wi'i taalibaabe mun ben kadi: «No woodunoo aaden galo mardo mbatulaajo, tawi on mbatulaajo makko no no'iraa funsugol jawdi on galo. ² O noddi on mbatulaajo, o wi'i mo: <Ko hondun mi woni nanude e hoore maa? Jittanan no wondaa gollirde, ko fii a waawataa wonude mbatulaajo an hande kadi.>

³ «Onsay mbatulaajo on wi'itii: <Hara ko hondun mi wadata jooni, bay jom an no ittude lan wonugol mbatulaajo makko? E hinle mi maraa doole remugol, awa kadi toragol no hersinanii lan. ⁴ Mi andii ko mi wada fii yo mi

heboy ko wernammi ka mun tuma mi ittaa e mbatulayaagal.»

⁵ «Onsay o nodditi kala joganiibe jom makko ben. O wi'i arano on: «Ko jelu joganidaa jom an?»

⁶ On jaabii: «Ko tankonje teemedere nebban.» Ontuma mbatulaajo on wi'i mo: «Joodo kisan, yettaa kaydi maa ndin, windaa ko cappande jowi joganidaa mo.»

⁷ «O wi'i goddo goo kadi: «An-le ko jelu joganidaa mo?» On jaabii: «Ko bootooji teemedere ngawri.» O wi'i onfon kadi: «Yettu kaydi maa ndin, windaa ko bootooji cappande jeetati joganidaa mo.»

⁸ «Onsay jom on mbatulaajo boyliido manti mo sabu kon ko on golliri yoyre. Ko fii faybe nguu jamaanu no yoyi telen jokondoobe mun ben furi faybe jeyaabe ben ka ndaygu. ⁹ Min-le mi wi'ay on: yo on dabbir dee jawle adunayankeeje yibbe, fii tuma nde den lanniroyi on, yo on wernoje ka galleeji poomayankeeji.

¹⁰ «Mo nundii e hoore ko fandi, o nunday e hoore ko mawni. Awa kadi mo nundaali e hoore ko fandi, o nundataa e hoore ko mawni. ¹¹ Si tawii non on nundaali e hoore jawle adunayankeeje den, haray ko hombo halfinoyta on jawle haqiiqaaje den? ¹² Awa kadi si on nundaali e hoore ngel goddo ngel, ko hombo jonnoyta on ko mon kon?»

¹³ «Golloowo hay gooto waawataa gollande jeybe dun dido, ko fii o anay oya, o yida oya, maa o habboo e oya, o itta bote e oya. Ko dun wadi si on waawataa rewude Alla, rewon jawdi.»

¹⁴ Fariisiyaaɓe* ɓen e yiɗude mun kaalisi no hedotonoo ɗun fow liba bote e Iisaa. ¹⁵ O wi'i ɓe: «Onon hidon wadi hoore mon feewube e yeeso yimbe ɓen, kono Allaahu on kapun no andi ko woni ka ɓerɗe mon. Ko fii ko yimbe ɓen ɓanti fii mun kon ko jiddudun yeeso Alla.

¹⁶ «Awa ko Sariya on e defte annabaaɓe ɓen wonnoo haa fewndo Yaayaa. Kono gila e fewndo Yaayaa, Kibaaru Moyyo fii *laamu Alla ngun no feɗɗineede, mo kala no huutorde doole fii naatugol ɗon. ¹⁷ Kono mi andinii on: kammu ngun e leydi ndin mutude no ɓuri newaade edii ciifun gootun wonkun ka Sariya monteede.

¹⁸ «Kala accitudo ɓeyngu mun, yetti godɗo goo, haray ontigi jeenii. Awa kadi kala yettudo debbo seedaado, haray onɗon kadi jeenii.

Fii Galo Baaso e Baaso Galo

¹⁹ «Hari no woodunoo aaden galo ɓornotonoodo concii dimi firsiniraadi ko wojji, wafaynoodo jande woo welii e fotii. ²⁰ Tawi miskiino wi'eteedo Laazaru mo ɓandu mun fow temmaa no waalii ka dambugal makko. ²¹ On no faaletenoo hendaade jaameteeki luttaynoodi ɗin ka on galo. Tawi hay bareeki ɗin arayno metta ɗen temmeeje makko.

²² «Nande goo on miskiino maayi, malaa'ikaabe ɓen nabi mo tawtinoyi Ibraahiima. On galo kadi maayi, surraa. ²³ Ka jahannama, tawi on galo no e nder lette, o ɓanti gite, o haynii Laazaru takko Ibraahiima ka wocɗitii. ²⁴ O ewnii, o wi'i: «Baaba an Ibraahiima, yurme lan, yamiraa Laazaru yo o jullu hondu makko

ndun ka ndiyan, o ara o buɓɓinanammi ɗenngal an ngal. Ko fii mido tampi ka yiite gaa!>

²⁵ «Ibraahiima jaabii mo, wi'i: <Boobo an, anditu an a hendinoke moyyereeji maa ɗin ka aduna, wano non kadi Laazaru yedninke ton tampereji. Jooni non kanko bernde makko buttinaama ɗoo, an hid'a tampude. ²⁶ E hoore ɗun kadi, wimbo moolanaango no wad'aa hakkunde men fii wota faalaabe iwde gaa yaha ton ben waawu ɗun, wano non onon kadi wota on waawu lumbitirde gaa.>

²⁷ «Onsay on galo wi'i: <Awa mi torike ma yo baaba an, nelanan Laazaru ka galle ben an ²⁸ haa e bee neene-gootoobe an njowo, o hajoyoo be ɗun fii wota kambe kadi be aroy e ndee nokkuure lette.>

²⁹ «Onsay Ibraahiima jaabii mo, wi'i: <Hibe jogii ton deftere Muusaa nden e defte beya annabaabe, yo be hed'o ɗen.>

³⁰ «O wi'i: <Oo'o, yo baaba an Ibraahiima, kono si godɗo e maybe ben yahii e mabbe, be tuubay.>

³¹ «Kono Ibraahiima wi'i mo: <Si be hed'aaki Muusaa e annabaabe heddiibe ben, haray be jabataa wurteede hay si be immintinanaama godɗo e maybe ben!> »

17

Fii Junuubu e Gomɗinal e Farilla (*Mat. 18.6-7; Mrk. 9.42*)

¹ Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Alaa no peggal ronkirta arirde, kono bone wonanii on wondo sabu ɗun. ² Haray ko furi mo moyyande

ko kolmbireede tuntere hayre, o bugee ka baharu edii o wonude sabu gokkun e koy paykoy feggaade. ³ Reenee hoore mon!

«Si musid'ɔo mon oojike, waajee mo. Si o tuubii, yaafee mo. ⁴ Awa kadi si o bonnii on laabi jeedidii e nder jallal, o yilitoyike e mon laabi jeedidii hara himo wi'a: <mi tuubii>, on yaafoto mo.»

⁵ Sahaabaabe* ben wi'i Koohoojo on: «Beydaneen men gomɔinal.»

⁶ Onsay Koohoojo on wi'i be: «Hay si tawii gomɔinal mon ngal no fota e abbere bene, harayno on waaway yamirde kii ndologahi, wi'on: <Boro, iroyodaa ka tumbo baharu!>, onsay ki doftoto on.

⁷ «Hara ko hombo e mon, si no mari kurkaadu-ujo remoowo maa ngaynaako, wi'ata on no o iwtiri golle: <Aru jaamaa?> ⁸ Kono ka liddu ɔun, o wi'ay mo: <Moyyinanana ko mi jaama, bornodaa si bannanaa mi. Si mi gaynii jaamude yara, onsay an kadi a jaamay yaraa>. ⁹ Hara o mantay on kurkaadu-ujo fii o wadfi ko o yamiraa kon? ¹⁰ Onon kadi wano non, si on wadfi ko yamiraɔon kon fow, wi'ee: <Menen ko men kurkaaduube meereebe, ko ko men haani wadude tun men wadi.> »

Fii Yimbe Sappo be Damajan Nangi

¹¹ E nder yaadu makko ndun Yerusalaam, kanko Iisaa o rewri hakkunde diiwal *Samariiya ngal e diiwal Jaliilu ngal. ¹² Wa fewndo ko o naataynoo e hodo, yimbe sappo be damajan nangi sutii fottugol e makko, be dartii ka

wodfi, ¹³ be ewnii, be wi'i: «Iisaa, ko onon yo Karamoko'en! Yurminee men!»

¹⁴ Bay o yi'ii be, o wi'i be: «Yahee hollitoyodon *yottinoobe sadaka ben.»

E nder yaadu maɓbe ndun be tawi be sellinaama, be laabii. ¹⁵ Bay godɗo e maɓbe tawii sellinaama, o yiltitii e hoore himo ewnoo manta Alla. ¹⁶ Hawri on nedɗo ko Samariyankeejo. O ari, o yani e ley koyɗe Iisaa, o weltanii mo.

¹⁷ Onsay Iisaa yetti haala kan, wi'i: «Hinaa be sappoo non be sellinaama, be laabii? Awa ko honto njeenayoobe luttube ben woni? ¹⁸ Hinaa hay gooto e maɓbe yiltitaaki fii mantugol Alla si wonaa oo janano ɗoo tun?» ¹⁹ Onsay o wi'i on: «Immo yahaa, gomɗinal maa ngal hisinii ma.»

*Maandeeji Fii Arugol Laamu Alla ngun
(Mat. 24.23-28, 37-41)*

²⁰ Nande goo *Fariisiyaaɓe ben landii mo kanko Iisaa ko honde tuma *laamu Alla ngun arata. Iisaa jaabii be, wi'i: «Laamu Alla ngun ardataa no yi'orta. ²¹ Wi'etaake <hingu ɗoo!> maa ɗun <hingu ɗaa!>, ko fii mi andinii on, laamu Alla ngun no e mon.»

²² Onsay o wi'i taalibaaɓe makko ben: «Saa'i aroyay nde faaletedon yi'ude wootere e jalaade *Bii-Aaden on, kono on yi'oytaa nde. ²³ On wi'oyte <himo ɗoo!> maa <himo ɗaa!> Wota on hammir ton, wota on dogir ton. ²⁴ Awa ko wano mayannde mayirta non, jalba gila nano haa e jaamo ka weeyo, ko wano non ardu Bii-Aaden on woniroyta ka jalaande mun. ²⁵ Kono ɗoo e

dun, bee o tampa fota, nguu jamaanu dfoo hawka mo.

*Fii Hebulanagol Saa'i Artoygol Bii-Aaden on
(Mat. 24.37-41)*

²⁶ «Ko wadunoo kon fewndo jamaanu Nuuhu, wadoyay kadi ka palaade ado artugol Bii-Aaden on. ²⁷ Ko fii fewndo Nuuhu, hari yimbe ben no jaamaynoo yara, no jomba jombanee, haa pande Nuuhu naatunoo ka laana. Onsay waamere nden ari, muli luttube ben fow.

²⁸ «Ko wano non kadi e fewndo jamaanu Luutu, yimbe ben no jaamaynoo yara, sooda soodita, tuta darna. ²⁹ Kono nde Luutu yaltunoo *Saduuma, mbollan yiite iwruno ka kammu yani e mabbe, muli be fow.

³⁰ «Ko wano non kadi woniroyta pande Bii-Aaden on feepiti. ³¹ Nden pande, on wondo ka fowtorde hoore suudu mun wota tippano piiji mun wondi din ka nder suudu. Wano non kadi on wondo ka ngesa wota yiltito ka mun. ³² Anditee fii sonnaajo Luutu on. ³³ Kala dabbudu no dandira ngurndan mun, dan hayri-ray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayrinaa, o dandoyay dan.

³⁴ «Mi andinii on kadi, e nden jemmaare don, yimbe dido waalodube e danki wooti, goddo e mabbe yettete, oya on lotta. ³⁵ Wano non kadi, rewbe dido wonbe unidude, goddo e mabbe yettete, oya on lotta. ³⁶ Awa kadi yimbe dido wondube e ngesa woota, gooto e mabbe yettete, oya on lotta.»

³⁷ Taalibaabe ben wi'i mo: «Koohoojo amen, hara ko honto dun wadoyta?»

O jaabii be, o wi'i: «Ko ka ko maayi kon woni woo, jigaaje den moobotoo.»

18

Misal Yettaangal e Naawoowo Boyliido

¹ Iisaa wadani taalibaabe mun ben ngal misal fii banganangol be nafa duumagol e toraare Alla, hara be haabaali. ² O wi'i be: «No woodunoo e saare aaden jaawoowo mo hulataa Alla, awa kadi o hersataa hay gooto. ³ Tawi kadi no e nden saare keynguujo araynoodo soono woo ka on jaawoowo, wi'a mo: <Naawu hakkunde an e oo gapo an.> ⁴ Gila neebii hari on jaawoowo anniyaaki. Kono bawto d'un o wi'itii: <Fii kala mi hulataa Alla, awa kadi mi hersataa hay gooto, ⁵ bay oo keynguujo sonjirii lan nii, yo mi jaawan mo fii wota o sonjan pande woo!> »

⁶ Koohoojo on wi'i: «On nanii ko on jaawoowo boyliido wi'i kon? ⁷ E taw si hara Allaahu on jaawantaa ben be o subii, d'un ko ben torotoobe mo jemma e jalorma? Hara o nennanay be d'un? ⁸ Mi andinii on, o jaawanay be ko yaawi. Kono taw nde *Bii-Aaden on aroyi si o tawoyay gomdinbe e hoore ndii leydi?»

Fii Hakkunde Fariisiyaajo on e Yantoowo Sagalle on

⁹ O wadi kadi ngal misal doo e hoore ben yimbe fellitube ko feewube, hara hiibe aybina beya, ¹⁰ o wi'i be: «Yimbe dido yahuno ka *juulirde mawnde fii juulugol, tawi goddo on ko *Fariisiyaajo, oya on ko yantoowo sagalle.

¹¹ Fariisiyaajo on immii darii, tawi himo toro-ranaynoo nii hoore makko, wi'a: <Eyoo-maa Alla, mi weltanike ma ko tawi kon mi wa'aa wa heddiibe ben, d'un ko bee jattoobe maa bee boyliibe maa bee jeenoobe maa wano oo yantoowo sagalle d'oo. ¹² Min-le mi hooray laabi d'idi e nder yontere nden, awa kadi mi ittay sappafun e hoore kala ko mi hebi.>

¹³ «Tawi on yantoowo sagalle hay suusataano bantirde gite mun den ka kammu, kono himo darii ka wodditii, himo tappitoo e bernde, wi'a: <Yaa an Alla, yurminan min oo junuubankeejo!>

¹⁴ «Mi andinii on, ko on yantoowo sagalle don-le yiltitinoo ka galle mun e hoore ko o jogoraado wa feewudo edii Fariisiyaajo on. Ko fii kala mawnintiniido jippinoyte, awa kadi kala jippindo hoore mun mawninoyte.»

Fii Hakkunde Iisaa e Paykoy koy

(Mat. 19.13-15; Mrk. 10.13-16)

¹⁵ Wobbe addanayno mo hay booboobe ben fii yo o meemu be. Nde taalibaabe ben yi'unoo d'un, be tonani be. ¹⁶ Kono Iisaa nodditi paykoy koy e hoore himo wi'a: «Accee paykoy koy ara e an, wota on hadu koy, ko fii *laamu Alla ngun ko sifa makkoy wonani. ¹⁷ Ka haqiiqa mi andinii on, kala mo jabiraali laamu Alla ngun wa paykun, haray o naatataa ton few.»

Fii Hooreejo Aldufo on

(Mat. 19.16-30; Mrk. 10.17-31)

¹⁸ Hooreejo goo landii Iisaa, wi'i: «Karamokoojo moyyo, hara ko hondun mi

haani wafude fii yo mi heboy *ngurndan poomayankejan dfan?»

¹⁹ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii hondun wi'irtaa mi moyyo? Hay gooto moyyaa si hinaa Alla Bajjo on. ²⁰ Hida andi yamirooje den, dfun ko wota a jeenu, wota a ittu hoore, wota a wujju, wota a seedito fenaande, teddinaa kadi yumma maa e ben maa.»^u

²¹ On hooreejo jaabii, wi'i: «Mido wafude dfun fow gila e cukankaaku an.»

²² Bay Iisaa nanii ko on wi'i kon, o wi'i mo: «No ṅakkan-maa fahin huunde wootere: yeeyitu kala ko jeydaa, senditanaa miskinbe ben, dfun wonanoyte keyee ka kammuuli, onsay araa jokkaa mi.»

²³ Bay on nanii dfun, o aani, ko fii hari himo aldi fota. ²⁴ Bay Iisaa yi'ii dfun e makko, o wi'i: «Emba no sattani jom jawle en ka be naata ka laamu Alla. ²⁵ No buri weebande ngelooba ka mba rewa e wuddere meselal edii ka jom jawle en naata ka laamu Alla.»

²⁶ Wonnoobe mo hefaade ben wi'i: «E hara ko hombo dandoytee?»

²⁷ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ko waawantaako neddanke kon no waawanoo Alla.»

²⁸ Onsay Petruusu wi'i mo: «Awa e hino, men accii ko men jeyi kon fow, men jokkii on.»

²⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, kala accudo suudu mun ndun e beyngu mun e sibbe mun ben e mawbe mun ben e bibbe mun ben sabu laamu Alla ngun, ³⁰ o heboyay ko buri

^u **18:20** 18.20 Egg. 20.12-16.

dun ka aduna dfoo, awa kadi ka aduna aroyoowo, o heboyay ngurndan poomayankejan dfan.»

Fii ko Saatii Heboyde Iisaa kon

(Mat. 20.17-19; Mrk. 10.32-34)

³¹ Onsay Iisaa pottini *sahaabaabe mun ben sappoo e difo sera, o wi'i be: «Awa hiden yahude Yerusalaam. Kala ko annabaabe ben windunoo kon e hoore Bii-Aaden on laatoyto.

³² O wattoyte e juude be wonaa Yahuudiyanke ben, o jalee, o tiwee, tuttee e hoore makko, be piyira mo cabbi, be wara. ³³ Bawto d'un o immitoo ka jalaande tammere.»

³⁴ Kono ben taalibaabe faamaali hay fus e d'un, d'in kongud'i wirnanii be, be ronki faamude kon ko yewtaa.

Fii no Iisaa Wuntiniri Bundo Yeerikoo

(Mat. 20.29-34; Mrk. 10.46-52)

³⁵ Ko Iisaa badii Yeerikoo, tawi bundo no joodii ka sera laawol no toroo. ³⁶ On nani hito jamaa on ko feyyata kon, o landii ko hondun wadi. ³⁷ O andinaa wonde ko Iisaa oo jeyaado Naasirata woni feyyude. ³⁸ Onsay o ewnii, o wi'i: «Ko an yo Iisaa, bii Daawuuda, yurminan!»

³⁹ Hikkinooobe yeeso ben feli mo fii yo o fanku, kono o burti ewnaade, wi'a: «Ko an yo bii Daawuuda, yurminan!»

⁴⁰ Onsay Iisaa dartii, o yamiri yo be addan mo mo. Bay on badike, Iisaa landii mo: ⁴¹ «Ko hondun faaladaa yo mi wadane?»

On jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, ko yo mi hettu giide an d'en!»

⁴² Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Wuntu, gomɗinal maa ngal hisinii ma.» ⁴³ O wunti ɗon kisan, o jokki Iisaa, himo mawnina Alla. Bay jamaa on yi'ii ɗun, be woni e mantugol Alla.

19

Fii Gomɗinal Zaakaru ngal

¹ Iisaa naati Yeerikoo. Ko o tayitata saare nden, ² tawi aaden galo tawaado e hooreebe yantooɓe sagalle ben wi'eteedo Zaakaru ³ no humpanoo yi'ugol mo kanko Iisaa. Kono o ronki feere mun sabu ɗuudugol jamaa on, awa kadi himo rabbidi. ⁴ Onsay o dogi o feyyi yeeso, o yawoyi e hoore yibbehi fii no o yi'ira Iisaa, bay hari on ko ɗon rewata.

⁵ Nde Iisaa hewtunoo e ley kin yibbehi, o tiggiti, o wi'i: «Zaakaru, tippo hepa, ko fii bee mi weera hande ka galle maa.» ⁶ Zaakaru tippii hepa, jaɓbii mo e nder weltaare.

⁷ Bay fow yi'ii ɗun, be ηuni, be wi'i: «Oo kodoyike junuubankejo!»

⁸ Kono Zaakaru immii darii, wi'i Koohoojo on: «Hedee yo Koohoojo an, mi okay miskinɓe ben feccere jawdi an ndin. Awa kadi si mido bonnani godɗo godɗun, mi yobitiray ontigi ɗun cowalle nay.»

⁹ Onsay Iisaa wi'i: «Hande kisiyee naatii e dee galle doo. Ko fii oo ɗoo kadi ko o iwdi Ibraahiima. ¹⁰ Awa ko addi *Bii-Aaden on ko ɗaɓbitugol majjuɓe ben, danda be.»

*Misal Yettaangal e Manankun
(Mat. 25.14-30)*

11 Bay hari o badike Yerusalaam, o beyditani be ngal misal doo, ko fii hari hedinoobe mo ben no sikka *laamu Alla ngun feenay kisan. 12 O wi'i be: «Aaden dimo yahuno e leydi wodofundi fii lamminoyegol, arta. 13 On noddi kurkaaduube mun sappo, o jonni be manankunji sappo. O wi'i be: <Gollitiree dii doo haa mi ara.>

14 Kono tawi yimbe leydi makko ndin no api mo. Be nelti wobbe baawo makko fii andingol ben ton wonde be faalaaka ondon laamoo be.

15 «Bay o lamminoyaama, o artii, o nodditi kurkaaduube makko be o jonnunoo mbuudi ben fii no o andira ko honno mo bee e mabbe gollitiriri di.

16 «Arano on e mabbe ari, wi'i: <Koohoojo an, di accirnodon mi din beydike cowalle sappo.>

17 O wi'i mo: <A wadii ko moyyi, yo kurkaaduujo moyyo! Ko fii a nundii e hoore ko fandi, mi wadii ma yeesoojo e hoore ca'e sappo.>

18 «Dimmo on e mabbe ari, wi'i: <Koohoojo an, di accirnodon mi din beydike cowalle jowi.> 19 O wi'i ondon kadi: <Mi wadii ma e hoore ca'e jowi.>

20 «Godfo e mabbe kadi ari, wi'i: <Koohoojo an, e hino di accirnodaa mi din, hari mido mari di e lincun. 21 Ko fii hari mido hulu maa, bay ko a naadufo. A yettay ko a wallinaa, awa kadi a sojitay ko a aawaa.>

22 «Onsay on lando wi'i mo: <Mi paawitirte kongudi maa din, yo jiyaado bondo! Hida an-dunoo ko mi aaden naadufo? Maa mi yettay ko mi wallinaa, maa mi sojitay ko mi aawaa? 23 Fii hondun non a wallinaali di e juude gollitiroobe

dí ben,^W d'un, nde mi artunoo woo, mi hettayno dí e hoore tono.»

²⁴ «Ontuma kanko lando on o wi'i wonnoobe don ben: <Jabitee dí e juude makko, jonnon dí oo jogiido manankunji sappo.> ²⁵ Kono be wi'i mo: <Koohoojo amen, ondon no jogii manankunji sappo!> ²⁶ O jaabii be, o wi'i: <Mi andinii on, ko mardo beydantee, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon. ²⁷ Dun-le wurin addanee lan doo aybe an ben, ben be faalanooka mi laamoo d'un, waron be yeeso an doo.> »

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam

(Mat. 21.1-11; Mrk. 11.1-10; Yhn. 12.12-19)

²⁸ Bay kanko Iisaa o gaynii yewtude d'un, o hikkii yeeso, o yaari Yerusalaam. ²⁹ Bay wonii o badike Bayti-Faazii e *Betanii, d'un ko takko Fello *Zaytuuni ngon, o nuli taalibaafe makko dido, ³⁰ o wi'i be: «Yahee e ngoo hodo wongo yeeso mon doo. No naatirdon e maggo, on taway mbabun kun goddo waddaaki haa hande no humii don. Hunton kun, addon. ³¹ Si goddo aru on e landaade, wi'a: <Ko hondun huntandon kun?>, on wi'ay mo: <Ko haaju Koohoojo on yani e makkun.> »

³² Nelaabe ben yahi be tawroyi no be wiiranoo non. ³³ Ko be huntata kun, jeybe mbabun kun ben wi'i be: «Ko hondun wondon kun huntande?»

³⁴ Be jaabii, be wi'i: «Ko haaju Koohoojo on yani e makkun.»

^W **19:23** 19.23 Wallingol mbuudi e «juude gollitiroowo dí on» no firi wallingol dí ka «banki.»

³⁵ Be addani kun Iisaa, be ndadɗani mo conci mabbe ɗin e hoore makkun si be yawni mo. ³⁶ No o yaaraynoo non, yimbe ben no ndadɗirande mo non conci mun ɗin ka laawol.

³⁷ Nde tawnoo o badike Yerusalaam ka tippagol Fello Zaytuuni, dental taalibaabe ben fow sowti weltaare, be woni e ewnagol manta Alla, sabu ɗii kaawakeeji moyyi ɗi be yi'i. ³⁸ Tawi hiɓe wi'a:

«Yo barki wonan oo lando
wondo arude e innde Joomiraado on.y
Yo buttu wonu ka kammu,
darja burɗo toowude wonanii ma!»

³⁹ Wobbe e *Fariisiyaabe tawaabe e mbatu ngun ben wi'i mo kanko Iisaa: «Karamoko'en, yamiree taalibaabe mon ben yo be fanku!»

⁴⁰ O jaabii be, o wi'i: «Mi andinii on, si kambe be fankii, kaaye den sowtay!»

⁴¹ Bay be badike saare Yerusalaam nden, nde Iisaa haynornoo nde, o fesi fii mayre, ⁴² o wi'i: «Si an kadi hida andunoo hande ko wonanayno-maa buttu, kono jooni ɗun wirnanike ma.

⁴³ Aroyay e jalaade nde aybe maa ben ari hunditu-maa hurgi, bittire cende fow. ⁴⁴ Be lancete, be lancide e kala hodɗo e maa. Be accataa e maa hay kaayun e hoore hayre, sabu a anditaali saa'i mo Alla hoddiri faabagol ma on.»

Fii no Iisaa Raɗori Yeeyoobe ben ka Juulirde Mawnde

(Mat. 21.12-17; Mrk. 11.15-19; Yhn. 2.13-16)

⁴⁵ O naati ka dingiral *juulirde mawnde, o woni e raɗagol wonnoobe yeeyude ton ben, ⁴⁶ hara himo wi'ora be: «No windii: <Suudu an

ndun ko suudu torordu Alla, Y kono onon on wattii ndu fammeere wuybe!»^Z

⁴⁷ Tawi kanko Iisaa pande woo o jannayno ka juulirde mawnde. Kono hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben e lambe jamaa on no dabbaynoo no sahinbinira mo.

⁴⁸ Kono hari be andaa ko honno be gerdata, sabu hari jamaa on fow no tudfi noppi mun e makko.

20

Lande fii Bawgal Iisaa ngal

(Mat. 21.23-27; Mrk. 11.27-33)

¹ E nder den balde don, tawi Iisaa no waa-jaade jamaa on ka *juulirde mawnde, dun-le ko fejjinangol be Kibaaru Moyyo on. Onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben wondude e mawbe ben ari, ² wi'i mo: «Wowlan men ko e ley kongol hombo wondaa wafude dun e ko e ley kongol hombo wondaa?»

³ O jaabii be, o wi'i: «Min kadi mi landoto on huunde wootere, jaabodon mi. ⁴ E hara lootugol ko Yaayaa lootaynoo yimbe ben kon, ko ka arsi iwri kaa ko e nedfanke?»

⁵ Kono ben woni e wi'indirgol: «Si en jaabike mo ko ka arsi iwri, o wi'ay en ko hondun hadunoo gomfinen mo? ⁶ Si en jaabike mo-le ko e nedfanke dun iwri, jamaa on fow fiday en kaaye, sabu hibe felliti Yaayaa ko annabaajo.»

⁷ Onsay be jaabii mo, be wi'i: «Men andaa ka ngol lootugol don iwri.»

⁸ Onsay Iisaa wi'i be: «Min kadi mi wowlantaa on ko e ley kongol hombo mi woni wadirde dfun.»

Misal Yettaangal e Fariisiyaabe ben
(*Mat. 21.33-46; Mrk. 12.1-12*)

⁹ Ontuma o fewtiti jamaa on, o wadani be ngal misal doo, o wi'i be: «Godfo tutuno *wiiju, o halfini tutateeri ndin remooɓe wiiju ben, o yahi safaari ka o neeɓoyta. ¹⁰ Bay saa'i sojitugol wiiju on hewtii, o immini kurkaadu makko haa e remooɓe wiiju ben fii yo ben jonnann mo bibbe wiiju gebal makko ngal. Kono ben piyi on, be immintini mo juude mehe. ¹¹ O immini kurkaadu makko goo kadi, be piyi ondon kadi, be hersini, be immintini mo juude mehe. ¹² O immini tammo kadi, be barmini ondon kadi, be radii.

¹³ «Jom tutateeri ndin wi'i: <Ko hondfun mi wadata jooni? Yo mi immin bidfo an yidaado on, no gasa ka be teddinoya ondon.> ¹⁴ Kono no ben remooɓe wiiju haynornoo mo, be wi'indiri: <Ko oo woni ronoowo on, warden mo fii yo ndondi ndin wontan en!> ¹⁵ Onsay be nabi mo ka baawo tutateeri, be wari.»

Iisaa wi'i kadi: «Jooni non, hara ko hondfun jom ndin tutateeri wiiju wadata ben? ¹⁶ On aray, re'a ben remooɓe wiiju, o halfina ndi wobbe goo.»

Bay ben hedinoobe mo kanko Iisaa nanii dfun, be wi'i: «Wota dfun wonir non!»

¹⁷ E nder ko o tenyinta be kon, kanko Iisaa, o wi'i: «Hara ko hondfun koo ko windii firi: <Hayre nde mahoobe ben hawkunoo nden

wontii hittunde ka soɓɓundu?ª

18 «Awa kala yanudo e nden hayre, o lancoto, kala kadi mo nde yani e hoore mun, o muncoto.»^b

19 Bay hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben faamii wonde ko e hoore mabbe Iisaa wadi ngal misal, tawi hibe dabɓude no be fawira juude e makko don kisan, kono hari hibe huli jamaa on.

Fii no Iisaa Ndarndoraa fii Yobugol Sagalle

(Mat. 22.15-22; Mrk. 12.13-17)

²⁰ Be woni e aynugol Iisaa, be immiini e makko tefoobe bonbe waditiibe ko feewube fii ko nangira mo kongudi makko din, watta mo e juude laamu ngun e ley kongol lamminaado diiwal ngal. ²¹ Ben landii mo, wi'i: «Karamoko'en, meden andi hidon jannude waajoo no feewiri, awa kadi on burdindinaa yimbe ben, hidon jannirde laawol Alla ngol goonga. ²² E hara no haani ka men yoba lando mawdo Roomu on sagalle kaa haanaa?»

²³ Kono bay Iisaa faamii janfa mabbe kan, o jaabii be, o wi'i: ²⁴ «Hollée lan *dinaruuru. Ko nandolla hombo e bindi hombo woni e mayru?»

Be jaabii: «Ko lando mawdo Roomu on.»

²⁵ Onsay o jaabii be, o wi'i: «Jonnitee lando mawdo Roomu on ko makko kon, jonniton Alla kadi ko mun kon.»

²⁶ Be ronki hebude feere no be nangira mo e din kongudi makko yeeso jamaa on, kono bay be njaldidii e ngol jaabawol makko, be deyyi.

a **20:17** 20.17 Zab. 118.22 b **20:18** 20.18 Isa. 8.14-15

Fii Sadduusiyaabe ben e Ummutal ngal
(Mat. 22.23-33; Mrk. 12.18-27)

²⁷ Wobb'e e bee *Sadduusiyaabe, wi'ube wonde ummutal alaa ben, ari landii Iisaa, be wi'i mo: ²⁸ «Karamoko'en, e hino ko Muusaa wi'i men kon: Si goddo maayii accii beyngu e baawo biddo, haray minniraawo on maydo no haani yettude on keynguujoo mo o acci fii no o hebirana on kotiraawo makko jurriya. ²⁹ Tawa non no woodi bibbe njeedido. Arano on jombii, maayii, hebaali biddo. ³⁰ Dimmo on kadi yettii mo, maayii. ³¹ Tammo on kadi wano non. Dun yaarii non haa ben njeedido non be timmi, be accaali jurriya. ³² Bawto d'un debbo on kadi maayii. ³³ Bay hari ben njeedidoo non resii on debbo, ko hombo e ben on debbo wontanoyta ka ummutal?»

³⁴ Iisaa jaabii be, wi'i: «Faybe nguu jamaanu doo tiggay tiggete. ³⁵ Kono ben yedoyaabe immintineede e hakkunde maybe ben e tawegol e nguu jamaanu aroyayngu, resooytaa, resetaake. ³⁶ Awa kadi be maayitoytaa, ko fii haray hibe wa'i wa malaa'ikaabe. Ko be faybe Alla kadi, bay ko be bibbe ummutal ngal. ³⁷ Seede maybe ben immitoto, ko d'un Muusaa banginnoo ka o wowli don fii pitahun kun fewndo o noddi Joomiraado on, on Alla Ibraahiima e Alla Issaaqa e Alla Yaaquuba.^c ³⁸ Awa Alla wonaa Alla maybe ben, kono ko o Alla wurbe ben, bay fii makko kanko, ben fow ko wurbe.»

³⁹ Wobb'e e jannoo'be fii Sariya on ben wi'i mo: «Karamoko'en, on yewtii haqiiqa.» ⁴⁰ Bawto

^c **20:37** 20.37 Egg. 3.6

ɗun be suusaali mo landaade hay huunde.

*Fii Hakkunde Almasiihu on e Daawuuda
(Mat. 22.41-46; Mrk. 12.35-37)*

⁴¹ Iisaa wi'i be: «Ko honno wi'iraa wonde *Almasiihu on ko jurriya Daawuuda?

⁴²⁻⁴³ Daawuuda tigi no holli ka Zabuura wonde:
 <Joomiraado on daalani Joomi an on:

Joodor ka sengo an jaamo

haa mi wada aybe maa ben ka ley teppe
 maa.>d

⁴⁴ «Daawuuda tigi wi'ii Almasiihu on <Joomi>, haray ko honno non Almasiihu on woniri jurriya makko?»

⁴⁵ Fewndo ka yimbe ben fow hedii mo ɗon, o wi'i taalibaabe makko ben: ⁴⁶ «Reenee e bee jannoobe fii Sariya on, ɗun ko bee yidube jindidugol e dolokkaaji njani, yidi hiwreede ka fottirde, yidi saffawol aranol ngol ka juulirde, yidi ndaɗɗule arane ɗen ka nafagol. ⁴⁷ Hibe jatta galleeji keynguube, hibe juutina julde mabbe fii yiingo, awa ben heboyay jaawooje burde sattude.»

21

*Fii Sadaka mo Keynguujjo on Itti on
(Mrk. 12.41-44)*

¹ Onsay Iisaa banti gite mun ɗen, o yi'i alɗube no itta sadakaaji, watta ka nder arkawal sadaka.

² O yi'i kadi keynguujjo baaso no liba ton tamma-hoy ɗiɗoy. ³ Onsay o wi'i: «Miɗo haalande on goonga, oo keynguujjo baaso no buri beya fow

d **20:42-43** 20.42-43. Zab. 110.1

ko ittaa. ⁴ Ko fii beya fow ko ko furtani d'un kon be wafi, kono kanko keynguujo on e waasidufe, ko ko o mari kon fow fii ko o wuurira o wafoyi ton.»

*Maandeeji fii Artoygol Iisaa Almasiihu on
(Mat. 24.1-2; Mrk. 13.1-2)*

⁵ Nde tawnoo wobbe no yewta fii *juulirde mawnde nden e kon ko nde fotiniraa kaaye labaade e piiji ittaadi sadaka, onsay Iisaa wi'i be: ⁶ «Nalaade no ara nde tawata koo ko yi'oton doo fow lancaama, hay hayre e hoore hayre luttoytaa doo.»

⁷ Onsay be landii mo, be wi'i: «Karamoko'en, ko honde tuma d'un wafoyta e ko hondun wonoyta maande laatagol d'un?»

⁸ Iisaa jaabii be, wi'i: «Reenee e faljineede, ko fii buy aroyay baarora innde an nden hara no wi'a ko kapun woni *Almasiihu on, saa'i on badike. Wota on jikkoy ben. ⁹ Awa kadi nde nanoydon fii hareeji e murtaldu woo, haray wota on hulu. Ko fii ko d'un haani adaade wafufe, kono lannoode nden hinaa don kisan.»

¹⁰ O wi'i be kadi: «Hareeji wafoyay hakkunde leyyi din. Laamateeriiji din kadi immondirana. ¹¹ Awa kadi dimbande leydi tiidufe wada, heege e jabbeli raabooji wada e nokkeeli goo, kaawakeeji hulbiniidi wada, maandeeji njani kadi wada ka kammu.

¹² «Kono doo e d'un, be faway on juude, be cukkoo on, be naboyay on ka juulirde, be bugoo on ka kaso, be ardoo on haa e lambe ben e yeesoobe diiwe den sabu innde an nden. ¹³ Kono d'un wonanoyay on sabu no seeditoron. ¹⁴ Fibe

ka berde mon wonde on hebulotaako jaabagol ko liddetedon kon. ¹⁵ Ko fii mi okkoyay on faamu, mi longina on kongudĩ haa ka tawata aybe mon ben waawataa dartaade on maa yedda. ¹⁶ Awa hay mawbe mon ben e neene-gootoobe mon ben e sibbe mon ben e yibbe mon ben wadoyay on e joge be wona sabu wobbe e mon waree. ¹⁷ Fow apoyay on sabu innde an nden. ¹⁸ Kono cukulol hoore mon hay gootol majjoytaa. ¹⁹ Kono si on ñañnike, haray on hiwii wonkiiji mon dñ.

²⁰ «Nde yi'udon koneeli dñ daakanike saare Yerusalaam nden haa hunditii woo, haray andee lancagol mayre ñadike. ²¹ Onsay yo hodube ka diiwal Yahuuda ben dogir ka pelle, yo wonbe ka nder saare Yerusalaam ben kadi yaltu. Wota wonbe ka fulawaa ben kadi aru ka saare. ²² Ko fii dñ wonoyay jalaade yottande fii laatingol kala ko windinoo. ²³ E nder dñ balde dñ, bone wonanay sowiibe ben e muyninaybe ben. Ko fii annde tiidunde waday e leydi ndin, tikkere yana e hoore oo jamaa. ²⁴ Be libiroyee mbelndi kaafa, be nabee, be maccindinanoyoo leyde dñ fow. Be wonaa Yahuudiyanke ben yaabita Yerusalaam haa saa'iiji dñ be happanaa dñ timma.

²⁵ «Awa kadi maandeeji wadoyay ka naange e ka lewru e ka koode. Jamaaji dñ maapoo ka hoore leydi haa be jifoo ko be wada sabu uumaango ndiyan dñ ka baharu e ko dñ piyondirta kon. ²⁶ Yimbe ben faddee kulol e nder ko be miijotoo fii ko aroyta ka hoore leydi kon, ko tiidi kon ka kammu kadi dimboyoo.»

²⁷ Ontuma non *Bii-Aaden on yi'oyte, no ara e

duulere, hara himo arda e bawgal e mangural mawngal. ²⁸ Nde d̄un fud̄d̄ii wad̄ude woo, haray bantee townon ko'e mon d̄en, ko fii haray kisiyee mon on badike.»

²⁹ Onsay o wadani be ngal misal d̄oo, o wi'i be: «Ndaaree kii yibbehi maa led̄de goo. ³⁰ No d̄e wilitiri, on andanay hoore mon wonde setto ngon badike. ³¹ Ko wano non kadi, no yiirudon d̄ii piiji no wada woo, haray andee wonde *laamu Alla ngun badike. ³² Ka haq̄iiqa mi andinii on, d̄un fow wad̄ay ado nguu jamaanu feyyude. ³³ Kammu ngun e leydi ndin feyyay, kono min kongudi an d̄in feyyataa.

³⁴ «Reenee hoore mon fii wota berde mon d̄en heewu anndeeji aduna maa faale jaamugol yara haa betoo, haa nde ndee jalaande mawnde juhirta on wa pircol. ³⁵ Ko fii nde hewtay e hoore kala wond̄o e ndelo oo aduna. ³⁶ Findinee hakkillaaji mon d̄in saa'i woo saa'i, torod̄on fii no hebiron doole dad̄ugol d̄in piiji wad̄oyaydi, e fii no daroroyod̄on yeeso Bii-Aaden on.»

³⁷ Tawi e nder jalle d̄en, Iisaa waajotono ka juulirde mawnde, o waaloya jemma e hoore ngoo fello wi'eteengo *Zaytuuni. ³⁸ Jamaa on fow dawrayno ka juulirde mawnde fii hedagol mo kanko Iisaa.

22

Fii no Iisaa Janforaa

(Mat. 26.1-5; Mrk. 14.1-2; Yhn. 11.45-53)

1 Hari *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen nden badike, nden no wi'ee kadi *Juldeere Yawtaneede.^d 2 Tawi hooreeɓe *yottinoobe sadaka ben e jannooɓe fii Sariya on ben no dabbaynoo feere no ɓe mulira Iisaa, kono tawi hiɓe huli jamaa on. 3 Onsay Ibuliisa naati e ɓernde Yudaasi, ɗun ko oo jammaaɗo Iskariiyu, on ko tawaaɗo e *sahaabaabe Iisaa ben sappoo e ɗiɗo. 4 On yahi yewtidoyi e hooreeɓe yottinoobe sadaka ben wondude e halfinaabe aynugol *juulirde mawnde nden fii no o wattira Iisaa e juude mabbe. 5 Ben weltori ɗun, ɓe haldi yeenugol mo kaalisi. 6 O jabi ɗun, o woni e dabbugol feere no o wattira Iisaa e juude mabbe, hara jamaa on hoyɗaali.

*Fii Nafakka Juldeere Yawtaneede nden
(Mat. 26.17-29; Mrk. 14.12-26; Yhn. 13.21-30)*

7 Bay jalaande Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen nden hewtii, ɗun ko jalaande hirsanteende baalun nden, 8 onsay Iisaa immini Petrusu e Yuuhanna, o wi'i ɓe: «Yahee moyyanan on en nafakka fii ko nafoden ka juldeere.»

9 Ben wi'i mo: «Ko honto faaladon yo men moyyananoy en ɗun?»

10 Onsay o wi'i ɓe: «No naatirɗon ka saare, on fottay e gorko rondiido loonde ndiyan. On jokkay mo haa e suudu ndu o naati e mun woo. 11 Onsay on wi'ay jom suudu ndun: <Karamoko'en wi'ii men yo men lando

^d 22:1 22.1 Egg. 12

on: Ko e suudu hondu be nafodata e taal-ibaabe mabbe ben nafakka Juldeere Yawta-neede nden?» ¹² Ontuma o hollay on konkooru njannu weyyitaandu ka koore dow. Ko don moyyinton.»

¹³ Be yahi be tawroyi no o haalirannoo be non, be moyyini nafakka juldeere nden.

¹⁴ Bay saa'i on hewtii, Iisaa badii fii nafagol wondude e sahaabaabe be o toddinoo ben sappoo e dido. ¹⁵ Onsay o wi'i be: «Mido faalanoo fota hawtidugol e mon oo nafakka ado mi tampude. ¹⁶ Ko fii mi andinii on, mi jaamitataa oo nafakka ndee juldeere hande kadi haa nde laatooyoo ka *laamateeri Alla.»

¹⁷ Onsay o yetti jardukun wadorkun njaram, o jarni Alla, o wi'i: «Jabee kun jardukun njaram, senditon hakkunde mon. ¹⁸ Ko fii mi andinii on, mi yaritataa hande kadi njaram bibbe wiiju haa tuma laamateeri Alla ndin ari.»

¹⁹ Bawto dun o yetti kadi bireedi, o jarni Alla, o tayiti, o jonni be, o wi'i: «Dundoo ko bandu an ndu okkadon ndun nii, wadee dundoo maande ko anditiron fii an.»

²⁰ Ko wano non kadi, bay be gaynii jaamude, o yetti jardukun wadorkun njaram, o wi'i: «Kun jardukun ko maande fii *ahadi heyri tippundi e dan yiiyan an hibboyteedan fii mon. ²¹ Kono non janfotoodo lan on no jaamidude e an. ²² Bii-Aaden* on no yahude wano muuyiranoo non, kono bone wonanii on janfotoodo mo!»

²³ Onsay be woni e landondirgol, wi'a: «Hara ko hombo e men wadofyta dun?»

*Fii Yedeteēbe Laamu ben ka Laamateeri Alla
(Mat. 20.25-28; Mrk. 10.42-45)*

²⁴ Yeddondiral wadi hakkunde maɓɓe fii andugol ko hombo e maɓɓe gasata wonude mawɗo. ²⁵ Onsay Iisaa wi'i ɓe: «Lambe diya leyyi no laamori di doole, ben laamiibe no wi'aa waɗooɓe ko moyyi. ²⁶ Kono onon, wota on wa'u wa ɓen. Burɗo teddude on e mon, yo wa'u wa suka. Awa kadi lando on, yo wa'u wa kurkaadu. ²⁷ Hara ko hombo ɓuri teddude hakkunde wondo nafaade on e wondo ɓannude nafakka on? Hinaa wondo nafaade on? Min-le non, mido woniri hakkunde mon wa on ɓannoowo. ²⁸ Onon-le, ko onon wondunoo e an e nder dii tampereji an fow. ²⁹ Ko ɗun wadi si mi lamminiray on wano Baaba an lamminirimmi non, ³⁰ fii no jaamiroyon yaron ka ndaɗɗudi an, ɗun ko ka nder laamateeri an, joodoɗon kadi ka julle laamu fii laamoyagol *bolondaaji Isra'iila ɗin sappoo e ɗiɗi.»

³¹ Onsay Iisaa wi'i: «Sim'uunu, Sim'uunu! Ibuliisa torike hendagol on, wesira wa nendi. ³² Kono min mi toranike ma fii wota gomɗinal maa ngal hayru. An kadi tuma yiltitidaa e an eto tabintinaa wondiɓɓe maa ɓen.»

³³ Onsay Sim'uunu Petruusu jaabii mo, wi'i: «Koohojo, mido hebulanii yaadugol e maa haa e kaso maa haa e mayde.»

³⁴ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Petruusu, mi andinii ma, ndonto yoggataa hande hara a yeddaali wonde hiɗa andimmi haa timma laabi tati.»

³⁵ O wi'i be kadi: «Fewndo ko mi neli on e baawo mbuudi e bonfo e pade, on ñakkiroyano ton godfun?»

Be jaabitii: «Hay huunde.»

³⁶ O wi'i be kadi: «Jooni non ko nii: Kala jogiido mbuudi yo yettu, wano non kadi on mo no mari bonfo yo yettu, awa kadi mo maraa kaafa e mon yo yeeyitu waramba mun on sooda.

³⁷ Awa mi andinii on, bee ko windii fii an kon laato, wonde: «O wattidete e wadoobe bone ben.»^e Wano non kadi, kala ko windanoo fii an kon ko e laataade woni.»

³⁸ Onsay be wi'i mo: «Koohoojo, e hino doo kaafaaje dīdi.»

O wi'i be: «Awa yonii.»

Fii no Iisaa Torori Alla ka wi'etee don Jatsaymaani

(Mat. 26.36-46; Mrk. 14.32-42)

³⁹ Ontuma o yalti o yahi ka Fello *Zaytuuni wano o woowiri non. Taalibaabe makko ben kadi jokki mo. ⁴⁰ Bay be hewtii e nden nokkuure, o wi'i be: «Toree Alla fii wota on naatu e jarrabi.»

⁴¹ Onsay o woddfitori be yeru bugannde hayre, o jiccii o torii, ⁴² o wi'i: «Baaba an, si hida faalaa, yo kun jardukun tampere pottito lan. Kono non wota faale an on wadu, kono yo faale maa on wadu.» ⁴³ Onsay malaa'ikaajo iwri ka kammu, ari e makko no tiidina mo. ⁴⁴ Bay sonjaa wonkii hebii mo, o burti toragol. Onsay lakkere makko nden wa'i wa cinte yiyan de no sinta e leydi.

⁴⁵ Bay o gaynii toragol, o immii o yahi ka taalibaabe makko ben woni ton, o tawi hibe

e **22:37** 22.37 Isa. 53.12

ɗaanii sabu annde nde ɓe wondi nden. ⁴⁶ Onsay o wi'i ɓe: «Ko fii hondun ɗaanantodon? Immee torodon fii wota on naatu e jarrabi.»

Fii no Iisaa Nangiraa

(Mat. 26.47-56; Mrk. 14.43-50; Yhn. 18.3-12)

⁴⁷ E nder ko o yewtata kon, hawrondiri jamaa yimɓe hewtii. Tawi ko oo wi'eteedo Yudaasi tawdaado e sappoo e ɗidoobe ɓen ardii ɓen. On ɓadii Iisaa fii lunnagol mo. ⁴⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «Yudaasi, hara ko lunnagol janfortaa Bii-Aaden on?»

⁴⁹ Bay wondibɓe Iisaa ɓen sogitike ko saatii waɗude kon, onsay ɓe wi'i: «Koohoojo, hara yo men huutor kaafaaje amen ɗen?» ⁵⁰ Tun godɗo e maɓɓe soppi kurkaadu yottinoowo mawɗo sadaka on, o itti mo nowru paamuru ndun.

⁵¹ Kono Iisaa yetti haala kan, wi'i: «Hattinee ɗoo!» Onsay o meemi nowru on ndun, ndu wattii.

⁵² Iisaa wi'i ɓen arɓe hendagol mo kadi, ɗun ko hooreeɓe yottinoobe sadaka ɓen e hooreeɓe aynoobe juulirde mawnde nden e mawɓe ɓen: «Hidon ardi e kaafaaje e bedi wa si ko nguɗjo arandon. ⁵³ Hara-le pande woo mido wondi e mon ka juulirde mawnde, kono on fawaali juude e an. Kono ɗoo ko saa'i mon nii, e saa'i mbawdi nibe ɗen.»

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa

(Mat. 26.69-75; Mrk. 14.66-72; Yhn. 18.15-18, 25-27)

⁵⁴ Bay wonii ɓe nangii Iisaa, ɓe nabi mo ka galle yottinoowo mawɗo sadaka on. Petruusu iwtiri ɓaawo maɓɓe ka wodɗitii. ⁵⁵ Onsay

be hubbi yiite ka hakkunde tande, be joodii. Petruusu kadi ari joododi e mabbe. ⁵⁶ No debbo kurkaaduujo goo yiirunoo mo kanko Petruusu himo joodii ka binde yiite, kanko debbo on o tenyini mo, o wi'i: «Oo doo ko wondid'fo Iisaa!»

⁵⁷ Kono kanko Petruusu o yeddi, o wi'i: «Hey ko an yo debbo, min mi andaa oo.»

⁵⁸ Bay nettii seeda, god'fo goo kadi yi'i mo, wi'i: «An ko a tawdaado e mabbe.»

Petruusu wi'i ondon kadi: «Mi tawdaaka e mabbe!»

⁵⁹ Bay wonii embere saa'i gooto feyyii, god'fo goo kadi catii, wi'i: «Pellet, oo ko wondid'fo makko nii, ko fii oo ko mo Jaliilu.»

⁶⁰ Petruusu jaabii ondon kadi, wi'i: «An mi andaa ko hondun wondaawowlude!» Wa fewndo o wowlata dun, ndontoori ndin yoggi. ⁶¹ Onsay Koohoojo on yeyyitii, cikki gite mun den e Petruusu. Tun Petruusu anditi fii ko Koohoojo on wowlannoo mo kon wondema: «Ado ndonto yoggude hande, haray a yeddii fii an haa timmii laabi tati!» ⁶² Onsay Petruusu yalti ka yaasi, o wulli wullaandu sattundu.

⁶³ Tawi yimbe joginoobe Iisaa ben no jalaynoo mo luuboo, ⁶⁴ awa kadi be buumayno mo yeeso ngon, be wi'a: «Hotto ko hombo luubi-maa!» ⁶⁵ E hoore dun be kongayno mo, be hoyna.

*Fii no Iisaa Nabiraa Yeeso Mawbe Jamaa on
(Mat. 26.59-68; Mrk. 14.55-64; Yhn. 18.19-24)*

⁶⁶ Bay weetii, mawbe jamaa on, dun ko hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben, mottondiri. Be addi Iisaa ka yeeso

dental maɓɓe, ⁶⁷ be wi'i mo: «Si tawii ko an woni *Almasiihu on, wowlan men.»

Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Si mi haalanii on, on hoolotaako, ⁶⁸ awa kadi si mi landike on, on jaabotaako lan. ⁶⁹ Kono gila jooni Bii-Aaden on joodoto ka sengo jaamo Allaahu on, on Jom Bawgal.»

⁷⁰ Be fow ɓe wi'i: «Kere ko an woni *Bidɗo Alla on?»

Ontuma o wi'i ɓe: «Ko ko wowludon kon onon tigi, ko mi ɗun.»

⁷¹ Onsay ɓe wi'i: «Ko seedee hombo faalafen kadi? Kanko tigi o wowlii, en nanii!»

23

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Lambe Diiwe ɗen (Mat. 27.1-2, 11-26; Mrk. 15.1-15; Yhn. 18.28-40)

¹ Onsay dental ngal fow immii nabi Iisaa ka Pilaatu. ² Be woni e toonugol mo, wi'a: «Men taw oo no murtinde jamaa men on haɗa ɓe yobugol lando mawɗo Roomu on sagalle. Awa kadi himo wi'itii *Almasiihu, ɗun ko lando.»

³ Pilaatu landii mo, wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko wano wi'irdaa non.»

⁴ Onsay Pilaatu wi'i hooreeɓe *yottinoobe sadaka ɓen e jamaa on: «Mi yi'aali hujja woo ko oo nedɗo jogoree!»

⁵ Kono ɓe catii e ɗun, ɓe wi'i: «Himo lowirde jamaa on jannugol ɓe. O fudɗii gila ka diiwal Jaliilu, o rewi e diiwal Yahuuda ngal fow haa o hewtii ɗoo jooni.»

⁶ Bay Pilaatu nanii d'un, o landii si oo nedd'o ko mo Jaliilu. ⁷ Bay kanko Pilaatu o andii wonde Iisaa ko e laamateeri *Heroodu ndin jeyaa, o feyyini mo ka Heroodu. Tawi e d'en balde don, on no Yerusalaam.

⁸ Bay Heroodu yi'ii Iisaa, d'un weltini mo foti. Tawi gila neebi himo faalanoo mo yi'ude sabu ko o nanaynoo no wowlee fii makko kon. Awa kadi himo faalanoo yi'ude himo wada kaawakeeji moyyi goo. ⁹ O landii mo haa juuti, kono Iisaa jaabaaki mo fus.

¹⁰ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben wondude e jannoobe fii Sariya on ben no don, ben no tooja mo tooje sattude. ¹¹ Heroodu e suufaabe mun ben kadi jali mo aybini. Onsay o borni mo dolokke fotudo, o nattani mo Pilaatu. ¹² Nden jande tigi Pilaatu e Heroodu ben ayrunoobe welditi.

¹³ Ontuma Pilaatu nodditi hooreebe yottinoobe sadaka ben e yeesoobe ben wondude e jamaa on, ¹⁴ o wi'i be: «On addanii lan oo nedd'o, on wi'ii ko kanko woni murtinde jamaa on. E hino mi landike mo e tawnde mon, mi yi'aali dalil woo e hoore oo nedd'o ko toopiron mo. ¹⁵ Awa Heroodu kadi-le wano non, ko fii o artiranii en mo. Awa-le oo nedd'o wadaa hay huunde ko foddi e wareede. ¹⁶ Jooni mi donkinay mo, mi accita.»

¹⁷ Tawi no farlii mo kanko Pilaatu, juldeere bee accitangol be nangaado goo. ¹⁸ Onsay be fow be sonki, be wi'i: «Waree oo doo! Accitanon men Barabaasi!» (¹⁹ Tawi on-le ko sokiraa, ko sabu gere no wadunoo ka saare e waru hoore.)

²⁰ Pilaatu yewti be fahin, bay hari no e fondo makko accitugol Iisaa. ²¹ Kono hibe sonkaynoo, wi'a: «Fempee mo! Fempee mo!»

²² Pilaatu wi'i be tammun: «Hara ko hondun oo bonni? Min mi yi'aali dalil woo ko oo wariree. Jooni mi donkinay mo, mi accita.»

²³ Kono be catii e dɔn e hoore sonko njano, hibe toroo yo o fempe. Ngon sonko mabbe fooli mo kanko Pilaatu. ²⁴ Pilaatu jabani be faale mabbe on. ²⁵ O acciti on mo be torii mo fii mun, dɔn ko oo sokiranoodo fii gere e waru hoore, o wadi Iisaa faale mabbe on.

Fii no Iisaa Wariraa

(Mat. 27.32-44; Mrk. 15.21-32; Yhn. 19.17-27)

²⁶ Fewndo be nabaynoo Iisaa fii warugol mo, be hendii goddo mo Sireonii iwaynoodo ngesa, on no wi'ee Sim'uunu. Be rondi mo *leggal altindiraangal ngal, o iwtiri baawo Iisaa. ²⁷ Tawi jamaa moolanaado no iwtiri baawo makko wondude e rewbe, ben no wulla fesa fii makko kanko Iisaa. ²⁸ Onsay Iisaa fewtiti be, wi'i: «Ko onon yo rewbe Yerusalaam, wota on wullu fii an, kono wullee fii mon e fii biɓbe mon ben. ²⁹ Ko fii jalaade no aroya ka wi'oytee: <Maloore wonanii ben be jiidotaako e ben be hebaali biɓbe e ben be muyninaali!» ³⁰ Onsay yimbe ben wi'oyay: <Pelle yanee e hoore amen! Cehe suumee men!» ³¹ Hara si ledde kecce den warraama nii, haray ko honno yorde den warroytee?»

³² Tawi bonbe dido no nabideede e Iisaa fii waridoyegol e makko. ³³ Bay be hewtii e ndee nokkuure wi'eteende Laalagal Hoore, be fempi mo don wondude e ben bonbe dido, goddo on

ka sengo makko jaamo, oya on ka nano makko.
³⁴ Onsay Iisaa wi'i: «Baaba an, yaafo bee, ko fii be andaa koo ko be woni wadude.» Onsay ben suufaabe sendiri conci makko din urbaƴ.

³⁵ Tawi yimbe ben no darii don no ndaara. Yeesoobe ben kapun no awmotonoo mo, wi'a: «O dandii beya, awa yo o dandu hoore makko kadi si tawii ko kanko woni Almasiihu Alla, Subaado on!»

³⁶ Suufaabe ben kapun kadi no jalaynoo mo, be badii bannangol mo ndiyan lammudan,
³⁷ hibe wi'a: «Si tawii ko an woni Lando Yahuudiyanke'en, dandito an tigi!»

³⁸ Tawi no windii dow makko wonde: «Oo doo ko Lando Yahuudiyanke'en nii.»

³⁹ Tawi bonɗo mo o fempidaa wengaa goo no hoynaynoo mo, wi'a: «Wonaa an woni Almasiihu on? Awa dandu goy hoore maa, dandaa men menen kadi!»

⁴⁰ Kono dimmo makko on feli mo, wi'i: «An a hulataa Alla? An oo yagginiraado wa makko,
⁴¹ enen dido-le hiden foddi e ɗun, ko fii ko kuude men hettuden. Kono oo doo wadfaali hay fus ko boni.»

⁴² Onsay o wi'iti kadi: «Iisaa, anditoyee fii an tuma artoyɗon ka laamu mon.»

⁴³ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Mi holnii ma won-dema hande tigi a wonday e an ka aljanna.»

Fii Mayde Iisaa nden

(Mat. 27.45-56; Mrk. 15.33-41; Yhn. 19.25-30)

⁴⁴ Bay wonii naange e hoore, niwre wadi e leydi ndin fow haa ka baawo fanaa. ⁴⁵ Naange

ngen weñi, *wirngallo hormorde nden ka *ju-
ulirde mawnde feeri e hakkunde. ⁴⁶ Iisaa ewnii
ko tiidi, o wi'i: «Baaba an, mi wattii ruuhu an
on e juude maa.» No o gaynirnoo wi'ude ðun, o
timmi.

⁴⁷ Bay hooreejo suufaaþe ðen yi'ii kon ko waði
ðon, o mawnini Alla, o wi'i: «Ka haqiiqa, hari oo
nedðo ko feewudo.»

⁴⁸ Bay jamaa arnoobe yi'ugol ko wadaynoo
ðon kon yi'ii ðun, ðe yilitii hiþe tappitoo e
berde. ⁴⁹ Tawi kala andunoobe mo kanko Iisaa,
wondude e rewþe iwtirnoobe ðaawo makko ðen
gila Jaliilu, no darii ka wodðitii, no ndaara kon
ko woni waðude.

Fii no Iisaa Surriraa

(Mat. 27.57-61; Mrk. 15.42-47; Yhn. 19.38-42)

⁵⁰ Tawi nedðo moyyo feewudo wi'eteedo Yu-
usufu no tawanoo e ngal dental mawþe *Banii-
Isra'iila'en ðen, ⁵¹ on kapun jabaano taweede e
fewjoore mabþe nden e ðen kuude mabþe. Hari
on ko jeyaado e ndee saare Yahuudiyankeebe
wi'eteende Raamati, tawi on ko *laamu Alla
ngun jijjii. ⁵² On yahi ka Pilaatu, o torii mo
hettugol furee Iisaa on. ⁵³ Bawto ðun, o yahi, o
tippini furee Iisaa on ka hoore leggal, o tumbi
e kasanþe, o belnoyi mo e qaburu asaado
e feto, mo hari hay gooto surraaka e mun.
⁵⁴ Dun hawri þande hebulanagol *þalaande
fowteteende nden, þay hari nden þadike ka
naata. ⁵⁵ Rewþe ardunoobe e Iisaa ðen gila
Jaliilu jokki Yuusufu, ðe yi'oyi yenaande nden
e no furee on belniraa. ⁵⁶ Onsay rewþe ðen

yiltitii fii moyyinoygol tiiri e angiri. No asewe on naatirnoo, be fowtii wano Sariya on wi'iri non.

24

*Fii Wurniteede Iisaa Almasiihu on
(Mat. 28.1-10; Mrk. 16.1-8; Yhn. 20.1-10)*

¹ E alat, d'un ko pallal aranal e nder yontere nden, ben rewbe dawi bimbi subaka ka yenaande, hiibe yoobii tiiri ndi be moyyinnoo.

² Be tawi hayre ombiranoonde yenaande nden tallaama, ³ be naati, kono be tawaali ton furee Iisaa Koohoojo on. ⁴ Wa fewndo ko be miijotoo fii d'un, worbe dido borniibe concii jalbudii, feepani be.

⁵ Be fow be huli, be ugginii ka leydi. Kono ben worbe dido wi'i be: «Ko fii hondun dabbitanton wurdo on e hakkunde maybe ben?

⁶ O alaa doo, o immintinaama. Anditee ko o wowlanaynoo on kon fewndo o wonnoo Jaliilu,

⁷ himo wi'aynoo on: <Bee *Bii-Aaden on watee e juude junuubanke'en, o fempee, o waree, o immintinoyee ka palaande tammere.> » ⁸ Tun, ben anditi d'in kongudii Iisaa Almasiihu on.

⁹ Onsay be iwi ka yenaande don, be yahi yeetoyagol d'un *sahaabaabe ben sappoo e go'o wondude e heddiibe ben fow. ¹⁰ Ben

rewbe ko Mariyama Magaduuna e Yuuwanna e Mariyama yumma Yaaquuba wondude e wobbe goo, wowlanoynoo d'un sahaabaabe ben sappoo e go'o. ¹¹ Kono be ronki hoolaade ben rewbe,

tawi kongudii ben d'in no wa'ani be wa fuyan-teeji. ¹² Kono Petruusu immii dogiri ton. Bay o hewtii, o ugginii ka yenaande, ko kasannge on

tun o yi'i ton. Onsay o hooti ka makko e hoore himo njalɗi sabu kon ko wadi.

*Fii Taalibaabe ben Diɗo ka Laawol Emayuusu
(Mrk. 16.12-13)*

¹³ Tawi nden jande tigi diɗo e mabbe no yahaynoo e hoɗo no wi'ee Emayuusu wofɗitorngo Yerusalaam embere kilomeeterji sappoo e diɗi.

¹⁴ Tawi ben no yewta fii ko wafunoo kon fow.

¹⁵ Wa fewndo ko be yewtata ɗun be landondira, Iisaa baɗii be, o waddi e mabbe laawol. ¹⁶ Kono tawi giɗe mabbe ɗen no wirnanaa anditugol mo.

¹⁷ Onsay o wi'i be: «Ko konguɗi honɗi wondon bugondirde e nder nduu yaadu mon?»

Be dartii, be yoomi. ¹⁸ Onsay godɗo e mabbe wi'eteɗo Keleyopaasu jaabii mo, wi'i: «Haray ko an tun woni kodo wondo Yerusalaam mo andaali ko wadi kon e dee balde doo?»

¹⁹ Onsay o wi'i be: «Hondun?»

Be wi'i mo: «Koo ko wadi e hoore Iisaa oo jeyaado Naasirata, ɗun ko oo annabaajo jom kuugal e kongol yeeso Alla e yeeso jamaa on fow, ²⁰ e ko honno kadi hooreebe *yottinoobe sadaka men ben e hooreebe men ben wattiri mo e juude beya fii yo ben jaawu mo, be fempa mo e leggal, be wara. ²¹ Meden tanyininoo ko kanko yaltinayno *Banii-Isra'iila'en e njaggu. Kono e nder ɗun fow, e hino hebii hande balde tati gila ɗun wadi. ²² Awa kadi rewbe wondiɓbe amen goo njalɗinii men fota, nde be dawunoo ka yenaande, ²³ be tawaali ton furee makko on. Be ari be wi'i men malaa'ikaabe feepanii be, ben wi'ii be wonde kanko Iisaa himo wuuri. ²⁴ Onsay

wondibbe amen goo kadi yahi ka yenaande, be tawaali furee Iisaa on ton, tawi ko no rewbe ben wiirunoo men non tigi woniri!»

²⁵ Onsay kanko Iisaa o wi'i be: «Ko onon yo njofoobe, hidon nennanii gomdingol kala ko annabaabe ben *hiitinoo kon! ²⁶ Hara haananaa *Almasiihu on ka o tampira nii ado o naatude ka mangural makko?» ²⁷ Onsay o nangi sifanagol be ko windii fii makko kon fow ka defte, gila e Muusaa e beya annabaabe fow.

²⁸ Bay wonii be badike hodo ngo be yahaynoo e mun ngon, o faaminani be wonde ko toonin ton o sutii. ²⁹ Kono be jeeji mo, be wi'i: «Wonen, ko fii naange ngen yoroyii, nibbay woni.» Onsay o naatidi e mabbe.

³⁰ Fewndo o joododi e mabbe fii jaamugol, o yetti bireedi on, o du'ii, o tayiti, o jonni be. ³¹ Tun, giide mabbe den udditii, be anditi mo, onsay o majjitori be. ³² Be woni e wi'indirgol: «Hinaa berde men den no amaynoo weltaare fewndo ko o yewtata en ka laawol, o sifanoo en ko windii kon ka defte?»

³³ Be immii kisan, be yilitii Yerusalaam, be ari be tawi sahaabaabe ben sappoo e go'o e wondibbe mun ben no mottondiri don. ³⁴ Tawi ben wonnoobe don no wi'a: «Ka haqi-qa, Koohoojo on immintinaama, o feepanii Sim'uunu!»^g ³⁵ Onsay beya dido kadi sifanii be ko be yi'i kon ka laawol e ko honno be anditiri mo ka sendo bireedi.

^g **24:34** 24.34 Ko Sim'uunu oo doo woni jammaafo Petruusu.

Fii no Iisaa Feejirani Sahaabaabe ben

(Mat. 28.16-20; Mrk. 16.14-18; Yhn. 20.19-23)

³⁶ Wa fewndo ko be yewtaynoo dɔn, kanko tigi o ari hakkunde maɓɓe, o wi'i be: «Yo jam wonu e mon!»

³⁷ Tun be denyii, be huli, be sikki ko mbeelu be yi'i. ³⁸ Kono o wi'i be: «Ko hondun jibidon? Ko fii hondun kadi ndee sikkitaare wonani ka berde mon? ³⁹ Ndaaree dee juude an e dee koyde an. Ko min tigi nii! Meeme lan, ndaaron, ko fii mbeelu alaa teewu, alaa yi'e, on yi'ii-le min mido mari.»

⁴⁰ Bay wonii o wi'ii dɔn, onsay o holli be juude makko den e koyde makko den. ⁴¹ Bay tawii e nder weltaare maɓɓe nden haa jooni be hoolaaki, hiɓe e nder ɲalaw, onsay o wi'i be: «Hara hidon mari doo godɔn ko jaametee?»

⁴² Onsay be bannani mo huntere lingii sa'aangii.

⁴³ O yetti ngii, o nafii yeeso maɓɓe.

⁴⁴ Onsay o wi'i be: «Ko dɔndoo mi wowlannoo on fewndo mi wondunoo e mon, wonde bee ko windii fii an kon fow ka Sariya Muusaa e ka Zabuura e ka defte beya annabaabe laatoo.»

⁴⁵ Ontuma o udditani be hakkille maɓɓe den fii no be faamira defte den. ⁴⁶ O wi'i be kadi: «Ko dɔndoo windii wondema Almasiihu on tampay, o immintinee e hakkunde maybe ben ka pallal tammal. ⁴⁷ Awa kadi leyyi dɔn fow waajete e innde makko gila Yerusalaam fii yo be tuubu, be yaafanee junuubaaji maɓɓe dɔn. ⁴⁸ Ko onon woni seedeɓe dɔn ben. ⁴⁹ Jooni non mi addanoyay on ko Baaba an fodunoo kon. Kono onon luttee ka nder saare, haa tuma yedaɔn bawgal iwrayngal ka dow ngal.»

Fii Yentineede Iisaa Almasiihu on
(*Mrk. 16.19-20; Sah. 1.9-11*)

⁵⁰ Bawto d'un Iisaa nawri be telen *Betanii, o fonti juude makko den, o du'anii be. ⁵¹ Wa fewndo ko o du'antoo be, o acci be don, o yentinaa ka kammu. ⁵² Bay kambe be suj-janii mo, be yiltitii Yerusalaam e hoore welo-welo mawngo. ⁵³ Onsay be tabiti ka *juulirde mawnde, hibe mawnina Alla.

Version Pular Fuuta-Jallon
The New Testament in the Fouta-Jallon Pular
language of Guinea

copyright © 2010 Pioneer Bible Translators

Language: Pular

Translation by: Traducteurs Pionniers de la Bible

Contributor: Pioneer Bible Translators

This translation, published by Pioneer Bible Translators, was published in 2011.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact wab.admin@pbt.org.

The translation was completed in collaboration with Christian Reformed World Mission.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-02-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

024b8126-79ef-5039-bc54-7d61889f8ae6